

ע"פ 6734/16 - פלוני נ' מדינת ישראל

ע"פ 6734/16 - פלוני נ' מדינת ישראל עליון

ע"פ 6734/16

פלוני

נגד

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

[25.10.2017]

כבוד המשנה לנשיאה (בדימ') ס' ג'ובראן

כבוד השופט נ' הנדל

כבוד השופט א' שהם

ערעור על הכרעת דין מיום 16.11.2015, ועל גזר דין מיום 20.7.2016, שניתנו בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד,

בתפ"ח 62451-09-14, על ידי כב' הרכב השופטים: ר' לורך - סג"נ; צ' דותן; ע' וינברג-נוטוביץ

בשם המערער:

עו"ד אריאל עטרי

בשם המשיבה:

עו"ד עמרי כהן

פסק-דין

השופט א' שהם:

פתח דבר

1. הערעור שלפנינו איננו ערעור שגרתי. ביום 16.11.2015, הודיעו הצדדים לבית משפט קמא כי הגיעו להסדר טיעון "בידיעת המתלונן והסכמתו", לפיו יודה המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב אישום מתוקן, בהתאם לעובדות שהוסכמו בין הצדדים. ההסדר לא עסק בשאלת העונש, והוסכם כי כל צד יהיה רשאי לטעון, בהקשר זה, כראות עיניו.

2. בהתאם לכך, הורשע המערער, על יסוד הודאתו, בעבירות אלה: מעשה סדום בקטין בן משפחה, לפי סעיף 351(א) ביחד עם סעיף 347(ב), בנסיבות סעיף 345(א)(3), לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), כנוסחם לפי תיקון 30 לחוק העונשין, התש"ן-1990 (ריבוי עבירות); מעשה מגונה בקטין בן משפחה, לפי סעיף 351(ג)(1) ביחד עם סעיף 348(א), בנסיבות סעיף 345(א)(3) לחוק העונשין, כנוסחם לפי תיקון 30 לחוק העונשין, התש"ן-1990 (ריבוי עבירות); גרם מעשה סדום בקטין בן משפחה, לפי סעיף 351(א) ביחד עם סעיף 347(ב), בנסיבות סעיף 354(א)(3) לחוק העונשין, כנוסחם לפי תיקון 30 לחוק העונשין, התש"ן-1990, ביחד עם סעיף 350 כנוסחו לפי תיקון 22 לחוק העונשין, התשמ"ח-1988; איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין (ריבוי עבירות).
3. ביום 20.7.2016, נגזר דינו של המערער והושתו עליו העונשים הבאים: 5 שנות מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו מיום 18.8.2014 ועד ליום 26.8.2014; 18 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור המערער, בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר, עבירת מין מסוג פשע; כמו כן, חויב המערער בתשלום פיצויים למתלון בסכום של 30,000 ₪.
4. המערער, אשר היה מיוצג בערכאה קמא על ידי עו"ד ניל סיימון, החליף את ייצוגו, ובמסגרת ערעור זה יוצג על ידי עו"ד אריאל עטרי. בהודעת הערעור שהוגשה מטעם המערער נמסר, כי הערעור נסב הן על הכרעת הדין והן על גזר דינו של בית משפט קמא. הערעור על הכרעת הדין מבוסס על טענות התיישנות שונות, שלא הועלו בפני בית משפט קמא, וטענות אלה נטענות לראשונה בפנינו. לחלופין, משיג המערער גם על חומרת עונשו. יצוין, כי ביום 7.9.2016 עוכב, בהסכמת המשיבה, ביצוע עונש המאסר שהושת על המערער, בהתאם להחלטת השופטת ע' ברון. עובדות כתב האישום המתוקן
5. כתב האישום המקורי שהוגש נגד המערער כולל שלושה אישומים, אך במסגרת הסדר הטיעון נמחק האישום השלישי, ובוצעו תיקונים ידניים בעובדות האישום השני.
6. בפתח האישום הראשון, נמסר כי המערער, יליד 0.0.74, הוא דודו (אחי אביו) של פלוני, יליד 0.0.82 (להלן: המתלון). בשנת 1992, במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, עת היה המתלון כבן 10 והמערער היה כבן 17, שהו השניים, ביחד עם בני משפחה נוספים בבית הוריו של המערער ב***. נטען בכתב האישום, כי המערער קרא למתלון לבוא עמו לחדרו, בקומה השניה של הבית. לאחר שהשניים נכנסו לחדר, נעל המערער את הדלת והושיב את המתלון על המיטה. לאחר זאת, ניגש המערער אל המתלון ו"נישק אותו בפניו, בצווארו ועל פיו". בהמשך, הוריד המערער את חולצתו, הרים את חולצתו של המתלון, הסיר את תחתוניו ומכנסיו של המתלון, "והכניס את איבר מינו של המתלון לפיו". עוד נטען בכתב האישום, כי לאחר מכן, התיישב המערער ליד המתלון, אחז בידו של המתלון "והכניס אותה לתוך תחתוניו של [המערער]", כשהוא מחכך באמצעותה את איבר מינו. בהמשך, הורה המערער למתלון להכניס את איבר מינו [של המערער] לפיו של המתלון "כשהוא אווז בראשו של המתלון ומפנה אותו כלפי מטה, והמתלון עשה כן". נטען בנוסף, כי בסמוך לאחר מכן איים המערער על המתלון כי ירצח אותו, "אם יספר למישהו על מעשיו בו".
7. באישום השני, שבו בוצעו, כאמור, תיקונים ידניים, נטען כי במועדים שאינם ידועים במדויק למאשימה, "עת היה המתלון כבן 10-13 [והמערער] כבן 18-19", בתדירות של כפעם עד פעמיים בשבוע, ביצע המערער במתלון מעשי סדום ומעשים מגונים, במספר הזדמנויות, כמפורט להלן:

א. המערער החדיר את אצבעו לפי הטבעת של המתלון, באופן שהכאיב למתלון, ואף גרם לו לדימום.

ב. המערער אחז בחוזקה בראשו של המתלון והורידו לכיוון איבר מינו של המערער. או אז, החדיר המערער את איבר מינו לפיו של המתלון, הוציא והכניס את איבר המין שוב ושוב, עד שבא על סיפוקו.

ג. המערער הורה למתלון להריח ולנשק את פי הטבעת שלו, והמתלון עשה כן, בשל חששו מהמערער. נטען, כי באותן הזדמנויות חיכך המערער את פניו של המתלון בפי הטבעת שלו.

ד. המערער חיכך את איבר מינו בגופו של המתלון, כשהוא שוכב עליו או עומד לצדו, עד שהגיע לסיפוקו.

ה. המערער נישק וליטף את גופו של המתלון.

ו. המערער הורה למתלון לגעת בידו באיבר מינו ולחכך אותו, והמתלון עשה כן בשל חששו מהמערער.

עוד נטען בכתב האישום, כי בכל המקרים שפורטו לעיל ביקש המתלון מהמערער לחדול ממעשיו, או ניסה להדוף אותו ממנו, אך המערער "לא חדל והמשיך במעשיו". בכל אותן הזדמנויות, לאחר שהמערער "סיים לבצע במתלון את זממו", הוא אחז בחוזקה בכתפו של המתלון "ואיים עליו לבל יספר" לאחרים על שהתרחש.

גזר דינו של בית משפט קמא

8. בפתח גזר דינו, ציין בית משפט קמא כי כתב האישום הוגש בחודש ספטמבר 2014, בעקבות תלונתו של המתלון במשטרה, כחודש קודם לכן. בתחילה, כפר המערער במיוחס לו בכתב האישום, והתיק נקבע לשמיעת ראיות, כאשר עדותו של המתלון נשמעה לאורך שתי ישיבות. ביום 16.11.2015, לקראת סיום חקירתו הנגדית של המתלון, ביקש המערער לחזור בו מכפירתו ולהודות בביצוע המעשים שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן.

9. לבית משפט קמא הוגש תסקיר מבחן בעניינו של המערער, וכן הצהרת נפגע עבירה, מטעמו של המתלון. מתסקיר המבחן עולה, כי המערער הינו כבן 42 שנים, נשוי ואב לשני ילדים. הוא גדל במשפחה דתית ברחובות, ושירת בצה"ל שירות צבאי מלא. עד למעצרו בפרשה זו, עבד המערער, במשך כ-8 שנים, כעורך ומגיש תכניות רדיו. צוין בתסקיר, כי למערער אין כל עבר פלילי. המערער שלל משיכה מינית לקטינים או נטייה הומוסקסואלית, והתקשה להסביר מדוע בחר באחינו כקורבן לפגיעותיו המיניות. לדברי המערער, המעשים בוצעו על רקע דחפים מיניים מוגברים, שהיו לו בתקופת התבגרותו, והוא הפסיקם לאחר שיצר קשר מיני עם בחורה בגילו. המערער הודה בפני שירות המבחן בביצוע העבירות והביע חרטה על מעשיו, אך שירות המבחן התרשם כי המערער מתקשה לקבל אחריות מלאה על המיוחס לו. לדברי המערער, האחריות שקיבל על עצמו במסגרת ההליך המשפטי, "היא תוצאה של הסדר טיעון". המערער צמצם מחומרת והיקף הפגיעות המיניות במתלון, וטען כי המעשים בוצעו לאורך תקופה קצרה, וכי מדובר במספר בודד של אירועים מיניים, "במסגרתם התחכך במתלון כשהם עם תחתונים וללא עירום מלא". כמו כן, נטה המערער לייחס לאחינו הדדיות בביצוע המעשים המיניים. עוד נמסר בתסקיר, כי המערער התקשה להביע אמפתיה כלפי המתלון, ולהתייחס לעוצמת הפגיעה בו. המערער מסר, כי אינו רואה עצמו כזקוק לטיפול, שכן, אם היתה לו בעיה, "היא שייכת לעבר". שירות המבחן התרשם כי המערער מרוכז בעצמו, בפגיעה של ההליך המשפטי בו, נוטה להשליך אחריות על אחרים, ומתקשה להכיר בתוצאות מעשיו. עם זאת, נמסר בתסקיר כי לא ניכרת אצל המערער בעייתיות בתחום ויסות דחפיו המיניים, "בעייתיו הנוכחיות". המערער אינו סובל מהתמכרות כלשהי, ולא קיימות אצלו תפיסות אנטי-חברתיות. מאחר שהמערער מתקשה לבחון לעומק את הסיבות שהובילו אותו לביצוע העבירות, והוא חסר מוטיבציה לטיפול, לא בא שירות המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו. עוד נאמר בתסקיר, כי במצב הדברים הנוכחי "לא ניתן לשלול סיכון להישנות התנהלות מינית פוגענית מצידו" של המערער.

10. מהצהרת נפגע העבירה, שהוגשה לבית המשפט, עולה כי המתלון הינו כבן 34 שנים, הוא נשוי בשנית ואב לשלושה ילדים. המתלון הינו כיום סטודנט למשפטים. בהצהרתו פירט המתלון את התחושות הקשות שהוא חש בעת ביצוע המעשים, ותיאר את הפגיעה הגופנית הקשה ואת הכאבים מהם סבל. כמו כן, עמד המתלון על האלימות המילולית שהפנה כלפיו המערער, ועל האיומים ברצח שבאו מצידו של המערער. לדברי המתלון, הוא ראה במערער דמות של מפלצת ופחד ממנו. המתלון טען, כי הפגיעה בביטחונו ובדימויו העצמי חמורה אף יותר מהפגיעה הפיזית שנגרמה לו, כאשר אותה פגיעה נפשית נמשכה שנים רבות לאחר שהמעשים הופסקו. בתקופה של כעשרים שנה מאז חדלו המעשים, סבל המתלון מקשיי שינה וסיוטים, וכן "ממחשבות רעות ואובדניות". הוא התקשה לחיות עם הסוד הנורא שהיה טמון בקרבו, וזאת בעיקר כאשר הוא נאלץ לפגוש את המערער באירועים משפחתיים. לדבריו, סוד זה גבה ממנו מחירים נפשיים קשים והוא התקשה לתפקד בחיי האישיים והמקצועיים, והדבר הוביל לגירושיו מאשתו הראשונה. המתלון הבהיר, כי הוא נמנע מלספר לאחרים אודות המעשים, לאורך שנים ארוכות, משום שפחד לפגוע בבני משפחתו. לדבריו, הוא החליט לחשוף את מעשיו של המערער לאחר שראה ילד קטן, כשהוא יושב על ברכיו, וחשש כי ילדים נוספים יהיו קורבנות לביצוע מעשים מיניים מצידו של המערער. לאחר חשיפת המעשים, עבר המתלון טיפולים פסיכולוגיים רבים, והמעשים הקשים השפיעו על כל מהלך חייו.

11. בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם בעניינו של המערער, ציין בית משפט קמא כי בהתאם למבחנים שנקבעו בפסיקה, יש לראות את כלל מעשיו של המערער כאירוע אחד. לאחר זאת, עמד בית משפט קמא על הערכים המוגנים שנפגעו, ובראשם הצורך בשמירה על שלומם וביטחונם של קטינים. אשר לנסיבות ביצוע העבירות, ציין בית משפט קמא כי ניתן לגלות בהן נסיבות לא מעטות לחומרה. המעשים נעשו בשיטתיות ובתעוזה, תוך התעלמות מהתנגדותו של המתלונן, ותוך שימוש באיומים - לרבות איומי רצח. הנזקים שנגרמו למתלונן הינם קשים, כעולה מהצהרת נפגע העבירה שהוגשה על ידו. בהמשך, עמד בית משפט קמא על מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות מסוג זה, ככל שמדובר בקורבנות קטינים, לתקיפה מינית בתוך המשפחה. לאחר בחינת השיקולים השונים, קבע בית משפט קמא כי מתחם העונש ההולם ינוע בין 4 ל-8 שנות מאסר לריצוי בפועל.
12. בקביעת עונשו של המערער בתוך המתחם, התחשב בית משפט קמא לקולה בהודאתו של המערער באשמה, הגם שזו באה רק לאחר שמיעת עדותו של המתלונן. עם זאת, ציין בית משפט קמא כי מתסקיר המבחן עולה שהמערער מתקשה בלקיחת אחריות מלאה על מעשיו, ומצמצם במידת חומרתם. שיקול נוסף לקולה שעמד בפני בית משפט קמא, היה נכונותו של המערער לפצות את המתלונן, והאחרון אף קיבל מידי המערער סכום של 100,000 ₪, דבר המלמד על הכרה מסוימת מצידו של המערער בנזק שגרם למתלונן. בנוסף, התחשב בית משפט קמא בכך שמאז בוצעו העבירות חלפה תקופה של 22-24 שנים, תקופת זמן משמעותית בחייו של המערער, במהלכה לא בוצעו על ידו עבירות נוספות, והוא ניהל אורח חיים נורמטיבי ואף הקים משפחה. המערער שהה במעצר בית מלא במשך כ-7 חודשים והיה נתון להגבלות שונות במשך כשנתיים, וגם בכך ראה בית משפט קמא כשיקול לקולה. לאחר זאת, גזר בית משפט קמא על המערער 5 שנות מאסר לריצוי בפועל ואת יתר העונשים שפורטו בפסקה 3 לעיל. הערעור על הכרעת הדין
13. הגם שהמערער הודה בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן ובמכלול העובדות שפורטו בעניינו, נטען על ידי עו"ד עטרי, בא כוחו הנוכחי של המערער, כי יש לזכותו מכל אשמה מטעמים של התיישנות העבירות.
14. כעמדת מוצא לטיעונו, מבקש עו"ד עטרי לקבוע כי האירועים המפורטים באישומים הראשון והשני התרחשו בשנת 1992, ובמסגרת פרשנות אפשרית המקלה עם המערער, יש לצמצם את מועדי ביצוע העבירות לעשרת החודשים הראשונים בשנת 1992. עו"ד עטרי הפנה להוראת ההתיישנות הכללית המופיעה בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חסד"פ), הקובעת כהאי לישנא:
"א) באין הוראה אחרת לעניין זה בחוק אחר, אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה אם עברו מיום ביצועה -
(1) בפשע שדינו מיתה או מאסר עולם - עשרים שנים;
(2) בפשע אחר - עשר שנים;
(3) בעוון - חמש שנים;
(4) בחטא - שנה אחת."

מאחר שמדובר במקרה דנן בעבירות מסוג פשע, הרי שבהתאם לסעיף 9 לחסד"פ, עבירות אלו התיישנו בשנת 2002, בעוד שכתב האישום הוגש בשנת 2014. עוד עטרי אינו מתעלם מהשינוי שחל בעניין זה במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 47), התשנ"ו-1996 (להלן: תיקון 47), הקובע, בין היתר, כי בעבירות לפי סעיף 351 לחוק העונשין, שנעברו בקטין, יחל מנין תקופת ההתיישנות מיום שמלאו לקטין שמונה עשרה שנים. ועוד נקבע בתיקון 47, כי "אם חלפו עשר מיום ביצוע העבירה - לא יוגש כתב אישום אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה". לטענתו של עו"ד עטרי, תיקון זה אינו חל בעניינו. על מנת להבין את קו טיעונו של עו"ד עטרי, בהקשר הנדון, נביא להלן את הנתונים הבאים: המתלונן, שהיה קטין במועד ביצוע העבירות, הינו יליד 0.0.82, ומלאו לו 18 שנים ביום 0.0.2000. לפיכך, העבירות שביצע המערער התיישנו, לכאורה, ביום 6.1.2010. עם זאת, טוען עו"ד עטרי, כי אין להחיל במקרה דנן את הוראות תיקון 47 על עבירות שטרם התיישנו, בהתאם לסעיף 9(א)(2) לחסד"פ. עו"ד עטרי, מודע לקביעות ברורות שנעשו, בנידון דידן, בשורה של פסקי דין, שניתנו בבית משפט זה, ולפיהן הוראת ההתיישנות עדכנית תחול על כל עבירה שטרם התיישנה. לטעמו של עו"ד עטרי, מקרה זה שונה, משום שבתיקון 47, בניגוד לתיקונים אחרים שהתקבלו באותו עניין (תיקונים 56, 72 ו-84), לא נכללה פסקה הקובעת מפורשות כי הארכת תקופת ההתיישנות תחול על כל עבירה שטרם התיישנה, ביום פרסומו של התיקון. עו"ד עטרי סבור, כי השמטת פסקה זו בתיקון 47 לא נעשתה במקרה, אלא בכוונת מכוון, ולפיכך אין להחיל את התיקון על עבירות שטרם התיישנו, לפי כללי ההתיישנות הרגילים. כאמור, עו"ד עטרי מודע לכך כי טיעון זה אינו עולה בקנה אחד עם פסיקתו של בית משפט זה, אך לגישתו של עו"ד עטרי הדברים לא נטענו באופן מפורש בעבר, ולכן אין בפנינו החלטה המתמודדת עם גופה של הטענה. לחלופין, טוען עו"ד עטרי, כי מאחר שהארכת תקופת ההתיישנות חלה על עבירה לפי סעיף 351 לחוק העונשין, הרי שיש לזכות את המערער מעבירות האיומים שיוחסו לו, כמו גם מהעבירה לפי סעיף 350 לחוק העונשין, המופיעה בכתב האישום. 15. ביום 11.12.2002, התקבל בכנסת חוק העונשין (תיקון מס' 72), התשס"ג-2002 (להלן: תיקון 72), המתקן את סעיף 354 לחוק העונשין, כך שבעבירות לפי סעיף 351 לחוק העונשין שנעברו בקטין "יחל מנין תקופת ההתיישנות ביום שמלאו לו עשרים ושמונה שנים". אף כאן נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה להגשת כתב האישום, אם חלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה. במידה שחל תיקון 47 והעבירות לא התיישנו בשנת 2002, היא השנה שבה התקבל תיקון 72, הרי שניתן להגיש את כתב האישום, בהתאם לתיקון זה, עד לשנת 2020. ואולם, טענתו של עו"ד עטרי היא כזכור, כי אין להחיל את תיקון 47 בעניינו, כפי שפורט לעיל, ולכן תיקון 72 אינו יכול להאריך את תקופת ההתיישנות, לגבי עבירה שכבר התיישנה.

16. טענות נוספות שהיו בפיו של עו"ד עטרי עניין באישור הנדרש להגשת כתב האישום מטעמו של היועץ המשפטי לממשלה. בד בבד עם הגשת כתב האישום המקורי, ביום 29.9.2014, הוגש אישור להעמדתו לדין של המערער, החתום על ידי עו"ד אלי אברבנאל, המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), בתוקף סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה, שהואצלה לו, לפי סעיף 242 א(א) לחסד"פ. האישור ניתן, הואיל וחלפו למעלה מעשר שנים ממועד ביצוע עבירות המין המיוחסות למערער במתלון הקטין, כנדרש בסעיף 354(ג) לחוק העונשין; ומאחר שחלפה למעלה משנה מיום שביצע המערער, בהיותו קטין, חלק מעבירות המין המיוחסות לו, כנדרש בסעיף 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער). טענתו של עו"ד עטרי, הנסמכת על פסיקתו של בית משפט זה בע"פ 7211/13 פלוני נ' מדינת ישראל (13.12.2015) (להלן: עניין פלוני), היא כי משתוקן כתב האישום, ביום 16.11.2015 - תיקון מהותי - היה הכרח לקבל אישור מחודש מאת היועץ המשפטי לממשלה, להגשתו של כתב האישום המתוקן. יצוין, כי המשיבה הגישה, במצורף לעיקרי הטיעון מטעמה, אישור בדיעבד להגשת כתב האישום המתוקן, אשר נחתם ביום 5.10.2016, על ידי עו"ד עמית איסמן, המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים), אך לטענתו של עו"ד עטרי אין כל נפקות לאישור זה שהוגש בדיעבד, ולפיכך יש לבטל את כתב האישום המתוקן כולו. הערעור לעניין העונש

17. טיעונו המרכזי של המערער, אשר צריך להוביל, לטעמו, להקלה משמעותית בעונשו, ככל שלא יתקבלו טענותיו לעניין ההרשעה, נעוץ בזמן הרב שחלף, כ-24 שנים, מאז בוצעו העבירות על ידו ועד למתן גזר הדין בעניינו. נטען, כי בפרק זמן זה המשיך המערער לחיות את חייו, נשא לו אישה ונולדו לו ילדים. במהלך אותה תקופה ממושכת, לא ביצע המערער כל עבירה נוספת. עוד נטען, כי בגזר הדין נכללו נתונים שלא בא זכרם בכתב האישום, כגון, שהעבירות בוצעו על ידי המערער במשך תקופה של כ-3 שנים, טענה שהועלתה על ידי המתלון אך לא הוכחה. נטען בנוסף, כי בניגוד לנאמר בתסקיר שירות המבחן, המערער מקבל אחריות מלאה על מעשיו, ומביע הזדהות ואמפתיה למתלון. המערער הוסיף וטען, כי יש מקום לחרוג לקולה ממתחם הענישה שנקבע, שכן במהלך התקופה של 24 השנים שחלפו, הוא שיקם את עצמו לחלוטין, והתרחק מביצוע עבירות. המערער טען עוד, כי לא היה מקום לקבל את הצהרת נפגע העבירה לתיק בית המשפט, דבר ששימש כבסיס להחמרה בעונשו, וזאת משום שמדובר בהצהרה בכתב, כאשר לא ניתנה למערער האפשרות להשיג עליה ולחקור את המתלון לגבי תוכן הצהרתו. לבסוף נטען, כי בית משפט קמא לא נתן משקל ראוי למגבלות שהוטלו על המערער במסגרת שחרורו לחלופת מעצר, הכוללות, בין היתר, מעצר בית מלא למשך כשבעה חודשים, ולאחר מכן שנתיים, בהם הותרה יציאתו של המערער מהבית באופן מוגבל.

לפיכך, התבקשנו להתערב בגזר הדין, ולבטל כליל את עונש המאסר שהושת על המערער. תגובת המשיבה

18. במסגרת עיקרי הטיעון שהוגשו על ידה, הביעה המשיבה את מורת רוחה על אופן התנהלותם של המערער ושל באי כוחו בפרשה זו. בעקבות משא ומתן שהתנהל בין הצדדים, סוכם על תיקונו של כתב האישום באופן שימחק האישום השלישי, שייחס למערער עבירות של הדחה בחקירה ושיבוש מהלכי משפט, שבוצעו, לכאורה, ביום 7.5.2013. כמו כן, תוקן האישום השני באופן שבמספר סעיפי משנה, בהם נאמר כי בוצעו על ידי המערער מעשים מיניים "במספר רב של הזדמנויות", הושמטה המילה "רב", כך שנותר הביטוי "במספר הזדמנויות". כמו כן, ובאשר לגילו של המערער במועד ביצוע העבירות מושא האישום השני, נאמר כי הוא היה כ"ב בן 18-19" שנים. לא נעשה כל שינוי באישום הראשון. המערער הודה בנטען בכתב האישום המתוקן, ביום 16.11.2015, כאשר סיגורו דאז, עו"ד ניל סיימון, לא העלה כל טענה בנוגע להתיישנות העבירות, או לצורך באישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה. גם עו"ד עטרי, אשר ייצג את המערער בהליכי המעצר, לא העלה טענות מסוג זה, ואלה נשמעו לראשונה רק במסגרת הערעור שלפנינו. עוד נטען, כי בנסיבות אלה היה מצופה מהמערער כי יבקש לחזור בו מהודאתו, להשיב את כתב האישום המקורי על כנו, ולהעלות את טענתו המקדמית בנושא ההתיישנות בפני בית משפט קמא, תוך לקיחת סיכון כי אם תדחנה טענותיו, הוא יעמוד בפני הרשעה בכתב אישום חמור יותר. טענת ההתיישנות

19. לגופו של עניין, טענה המשיבה כי אין ממש בטענות ההתיישנות שהעלה המערער, לאור השינויים שחלו ברמה הנורמטיבית, לאחר שהתקבלו תיקונים 47 ו-72 לחוק העונשין, ובהתאם לפרשנות שניתנה לתיקונים אלה בפסיקתו של בית משפט זה. בהתייחס לאישורו של היועץ המשפטי לממשלה, נטען כי פסק הדין בעניין פלוני ניתן לאחר המועד שבו הוגש כתב האישום המתוקן נגד המערער, כך שהמשיבה לא היתה יכולה או צריכה לפעול לפיו. עוד נטען, כי התיקונים שנעשו בכתב האישום לא נגעו בליבת העניין, היינו בעבירות המין החמורות שביצע המערער במתלונן, ועל כן "ספק אם לאור הלכת פלוני מדובר בתיקון מהותי המצריך אישור מחודש מטעמו של היועץ המשפטי לממשלה". למען הסר ספק, הוגש אישור בדיעבד מטעם היועץ המשפטי לממשלה, דבר המלמד כי כתב האישום המתוקן היה מתאשר בוודאות, לו הובא דבר התיקון בפני היועם"ש לממשלה או נציגו.

לפיכך, התבקשו לדחות את הערעור לעניין ההרשעה, בכפוף לזיכויו של המערער מעבירות האיומים, שעליהם לא חלים התיקונים לחוק העונשין, המאריכים את תקופות ההתיישנות הרגילות. 20. אשר לעונש, נטען כי אין מדובר במערער אשר מיהר לקבל אחריות על מעשיו, שכן הוא הכחיש את מרבית המעשים שיוחסו לו בחקירתו במשטרה ובעימות עם המתלונן. הודאתו של המערער בכתב האישום המתוקן באה רק לאחר שנשמעה, כמעט במלואה, עדות המתלונן. למרות הזמן הרב שחלף, נטען על ידי המשיבה כי אין להתעלם מהעובדה שמדובר בעבירות מין חמורות ביותר אשר בוצעו בקטין בן משפחה, שהיה אותה עת רך בשנים וחסר ישע. בנסיבות אלה, סבורה המשיבה כי העונש שנגזר על המערער הולם את חומרת המעשים "והוא אף מתון ביחס לכך". דין והכרעה

הערעור על הרשעתו של המערער

21. אכן, יש בסיס איתן לטרונייתה של המשיבה, הקובלת על התנהלותם של המערער ופרקליטיו בפרשה זו. זאת שכן, אלמלא הסדר הטיעון לא היה מתוקן כתב האישום המקורי, וממילא לא היה צורך באישור מחודש מטעמו של היועץ המשפטי לממשלה. עוד יש לציין, כי טענת ההתיישנות הינה טענה מקדמית שאותה יש להעלות בפני הערכאה הדיונית, אשר אמורה לדון ולהכריע בה, ואין מקום, ככלל, להעלות טענה זו, לראשונה, בפני ערכאת הערעור. יש גם טעם בדברי המשיבה, כי בנסיבות שנוצרו היה מתבקש כי המערער יחזור בו מהודאתו, ויבקש להחזיר את העניין לערכאה קמא, תוך התמודדות עם כתב אישום חמור יותר, שקדם לכתב האישום המתוקן. ואולם, למרות התחושה הלא נוחה, בשים לב למעורבותם של שני פרקליטים מנוסים ומקצועיים, אשר ייצגו את המערער בהליכי המעצר ובתיק העיקרי, לא ראינו למשוך את ידנו מבירור טענותיו של המערער בנוגע להכרעת הדין, לגופו של עניין.

22. נפתח, תחילה, בטענת ההתיישנות. טענתו של המערער, בהקשר זה, מבוססת על התיזה החדשה שהעלה, לפיה תיקון 47 אינו חל על עבירות מין שטרם התיישנו במועד פרסום החוק, אלא שתחולת התיקון היא מכאן ואילך. יאמר מיד, כי אין כל ממש בטענה זו. בית משפט זה הביע את דעתו, פעם אחר פעם, כי גם אם הדברים לא נאמרו מפורשות, הרי שהתיקון חל על עבירות מין שטרם התיישנו, במועד כניסתו של התיקון לתוקף. כך, בע"פ 7097/08 פלוני נ' מדינת ישראל (6.9.2010), הבהיר חברי, השופט נ' הנדל, כי: "כלל מושרש הוא כי דבר חקיקה שעניינו התיישנות מסווג כנורמה דיונית והוראותיו חלות על כל העבירות שטרם התיישנו במועד כניסתו לתוקף. אם נקבעה תקופת התיישנות חדשה וטרם חלפה תקופת ההתיישנות המקורית... תקופת ההתיישנות החדשה היא שתחול. הדין המשנה הוא הקובע" (שם, בפסקה 6).

דברים דומים נאמרו בע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל (20.10.2010), על ידי השופט י' עמית: "לנורמה המאריכה את תקופת ההתיישנות יש אפוא תחולה למפרע, ובלבד שתקופת ההתיישנות הישנה לא הסתיימה לפני שהנורמה החדשה נכנסה לתוקף... תקופת ההתיישנות המוארכת הקבועה בסעיף 354 לחוק העונשין חלה על עבירות מין במשפחה שנעברו מיום 20.1.86 ואילך, שכן רק עבירות אלה טרם התיישנו בעת שתיקון 47 נכנס לתוקף ביום 19.1.96" (שם, בפסקה 95, וראו גם: ע"פ 2213/00 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד נד(3) 180 (2000); ע"פ 2254/99 פלוני נ' מדינת ישראל פ"ד נה(5) 625 (2001); ע"פ 3818/99 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 721 (2001)).

אין בעובדה, כי בתיקון 47 לא כלל המחוקק פסקה מפורשת לעניין זה, כדי להעלות או להוריד. זאת שכן, דבר חקיקה הקובע תקופת התיישנות מסווג כנורמה דיונית, ואינו סותר את עקרון החוקיות בפלילים, שלפיו לא ישא נאשם באחריות, בגין עבירה שלא היתה קיימת במועד ביצועה.

23. דחיית טענתו של המערער מובילה למסקנות הבאות: בהנחה שעבירות המין בוצעו בשנת 1992, הרי שלפי סעיף 9 לחסד"פ הן אמורות להתיישן בשנת 2002. תיקון 47 אשר נכנס לתוקף ביום 9.1.1996, היינו לפני שהעבירות התיישנו, קובע כי תקופת ההתיישנות תחל מיום שמלאו לקורבן העבירה הקטין, 18 שנים - ובעניינו מדובר ביום 6.1.2010. תיקון 72, אשר נכנס לתוקף ביום 11.11.2002, כאשר העבירות טרם התיישנו, בהתאם לתיקון 47, מאריך את תקופת ההתיישנות לכדי עשר שנים מיום הגיעו של נפגע העבירה הקטין לגיל 28 שנים, כך שתקופת ההתיישנות תסתיים רק בשנת 2020. מאחר שכתב האישום הוגש בשנת 2014, פשיטא הוא כי עבירות המין לא התיישנו.

24. אשר לעבירות האיומים שיוחסו למערער, מוסכם על המשיבה כי התיקונים השונים, המאריכים את תקופת ההתיישנות, אינם חלים על עבירה זו, ולכן יזוכה המערער מביצוע עבירות האיומים, כמפורט באישומים הראשון והשני. בהתייחס לטענה הנוגעת לסעיף 350 לחוק העונשין, נראה כי צודקת המשיבה בטענתה כי אין מדובר בסעיף עבירה, וממילא לא יוחסה עבירה עצמאית שכזו למערער. סעיף זה מבהיר, לגבי כלל העבירות המופיעות בסימן ה' (עבירות מין) לפרק י' בחוק העונשין, כי "אחת היא" אם הנאשם עשה את המעשה המיני בקורבנו, או גרם לכך שהמעשה יעשה בו או באדם אחר. לפיכך, אין לקבל את טענת המערער כי יש לזכותו מעבירה זו. אישור היועץ המשפטי לממשלה

25. הערעור, בהקשר לאישור היועץ המשפטי לממשלה, מבוסס, כל כולו, על ההלכה שנקבעה בעניין פלוני. נפתח, אפוא, בסקירה קצרה של העובדות הרלבנטיות וקביעותיו העקרוניות של בית משפט זה בעניין פלוני. בפני בית המשפט עמד ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע, במסגרתו הורשע המערער, שהיה קטין בעת ביצוע המעשים, בשלוש עבירות של מעשה סדום ובמספר רב של מעשים מגונים. השופט ח' מלצר, אשר כתב את חוות הדעת העיקרית בערעור זה, ציין כי "ברקע הערעור עומדת השתלשלות עניינים מורכבת, הנוגעת, בין השאר, לשלושה תיקונים שהוכנסו בכתב האישום המקורי במהלך ניהול ההליכים בפני הערכאה הדיונית". אין חולק, כי לכתב האישום המקורי צורף אישור מטעמו של היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער, מאחר שחלפה תקופה העולה על שנה מאז בוצעו המעשים, ולנוכח קטינותו של המערער באותה עת. דא עקא, שכתב האישום תוקן שלוש פעמים, בעיקר מסיבות הנוגעות לטענות בדבר התיישנות חלק מהעבירות, מבלי שצורף אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לתיקונים אלה. יתר על כן, לבקשת המאשימה הרשיע בית משפט קמא את המערער בביצוע מעשים מגונים במתלונן, "על בסיס העובדות שהוכחו בפניו, ולמרות שלא נטענו בכתב האישום המתוקן בשלישית". זאת, בהתאם לסמכותו של בית המשפט, לפי סעיף 184 לחסד"פ. בכך ראה בית משפט זה, כתיקון רביעי לכתב האישום, מבלי שצורף אישור היועמ"ש לממשלה לתיקון זה. במסגרת פסק הדין, נדרש השופט מלצר לנפקות העובדה כי כתב האישום בעניינו של המערער תוקן, פעם אחר פעם, מבלי שהדבר הובא לבחינה מחודשת של היועמ"ש לממשלה. בפסק דינו הבהיר השופט מלצר, כי:

"הדרישה כי היועמ"ש יסכים להעמדתו לדין של אדם בגין עבירה שביצע בהיותו קטין - בחלוף שנה מיום ביצועה של העבירה - איננה איפוא טכנית-פורמאלית גרידא, כי אם מהותית ועניינית. במסגרתה נבחן האם הפרקליטות נתנה את דעתה ושקלה היטב את השאלה אם להגיש כתב אישום באותה עבירה, אם לא... מנגנון שכזה נועד להבטיח, בין היתר, כי ההחלטה להעמיד לדין תהיה פרי גישה כללית ואחידה, וכן לוודא כי האינטרס הציבורי והקשיים הראייתיים, שעלולים להתעורר עקב הגשת כתבי אישום במקרים כאלו נלקחו בחשבון בידי הדרג המשפטי הגבוה ביותר" (פסקה 58 לפסק דינו של השופט מלצר).

כאשר מבקשים לתקן את כתב האישום, בין אם לקולה ובין אם לחומרה, סבור השופט מלצר כי יש להביא את העניין מחדש בפני היועמ"ש לממשלה, וזאת "כל אימת שמתבקש תיקון בכתב האישום למעט תיקון טכני, דוגמת הטעויות המנויות בסעיף 81 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984". גישה זו נומקה בכך שבמקרים המיוחדים, בהם נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה, קיימת הצדקה להפעלת שיקול דעת מחודש, הן כאשר מדובר בתיקון מקל והן כאשר מדובר בתיקון מחמיר. כאשר בפנינו תיקון מקל, יש לשקול האם האינטרס הציבורי מצדיק, עדיין, להורות על העמדתו של הנאשם הקטין לדין, או שמא ניתן להסתפק בחלופה אחרת. וכאשר מדובר בתיקון מחמיר, יש לבחון "האם האינטרס הציבורי אכן דורש את החמרתו של כתב האישום, ולא ניתן להשיג מטרה זו בכתב האישום בנוסח הנוכחי".

לגופו של עניין, הגיע השופט מלצר לידי מסקנה כי במקרה דנן, לאחר יישום דוקטרינת ה"בטלות היחסית", ניתן ל"הכשיר" את התיקונים שנעשו בכתב האישום, ואשר "לא שינו מהותית את האישומים ופרטיהם הרלבנטיים", ולבטל רק את ההרשעה במעשים המגונים, שנוספו מכוח סעיף 184 לחסד"פ, מבלי שבא זכרם בכתב האישום. עוד ראוי לציין, כי כל הדיון בפסק דין פלוני נסב סביב הצורך בקבלת אישור מחודש לכתב האישום המתוקן, בהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער. הדרישה לאישור מחודש של היועץ לממשלה, לפי סעיף 354 לחוק העונשין, משחלפו עשר שנים ממועד ביצוע עבירות המין בקטין, לא נדונה כלל ולא הוכרעה בפסק הדין. וכפי שהבהיר השופט מלצר: "אתמקד עתה לפיכך בהוראת סעיף 14 לחוק הנוער ואשאיר את המיוחדות שבסעיף 354 לחוק העונשין, בהקשר לאישור היועץ למ"ש הנדרש בו, לעת מצוא - למקרים שבהם יתכן ותהיה להוראה זו נפקות פרטנית החורגת מגדרי סעיף 14 לחוק הנוער" (פסקה 55 לפסק דינו).

26. השופט נ' סולברג הסכים לתוצאה אליה הגיע השופט מלצר, אך חלק עליו ביחס לאותם מקרים שבהם תיקון כתב האישום מחייב אישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה. לדידו של השופט סולברג, "קבלת אישור מחודש מאת היועץ המשפטי לממשלה ראוי שתידרש רק באותם מצבים בהם התיקון לכתב האישום מבטא שינוי משמעותי ובולט ביחס לאחת או יותר מאמות המידה המנויות בהנחיות פרקליט המדינה הנזכרות לעיל" (פסקה 4 לחוות דעתו של השופט סולברג).

לגישתו של השופט סולברג, אין הצדקה לחזור אל היועץ המשפטי לממשלה כל אימת שנעשה תיקון בלתי מהותי בכתב האישום, גם אם לא ניתן להגדירו כתיקון טכני גרידא. 27. חברי, השופט (כתוארו אז) ס' ג'ובראן, הצטרף לעמדתו של השופט מלצר, לאחר לבטים. השופט ג'ובראן סבר כי באותם מקרים גבוליים, שאינם בגדר תיקון מהותי לכתב האישום, אך גם לא ניתן להגדירם כתיקון טכני גרידא, "יש מקום להבאת התיקון לאישורו של היועץ המשפטי לממשלה... וזאת לאור ייחודה של ההעמדה לדין לפי סעיף 14 לחוק הנוער והזהירות הנדרשת בעניין זה... סבורני, כי הוספת דרישה לאישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה בכל תיקון שאינו טכני של כתב אישום שהוגש כאמור, כפי שמציע חברי השופט ח' מלצר, תהווה מנגנון ביקורת חשוב אשר יש בו כדי לספק מענה לחששותיי, וכדי להגשים הן את האינטרס הציבורי והן האינטרס הפרטי בבחינה מדוקדקת של עניינים אלו" (פסקה 4 לחוות דעתו של השופט ג'ובראן).

התוצאה היא, אפוא, כפי שנקבע ברוב דעות, כי יש לקבל אישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער, כל אימת שמדובר בתיקון שנעשה בכתב אישום, שבו הנאשם היה קטין, שאינו מוגדר כתיקון טכני גרידא.

28. על רקע ההלכה שנקבעה בעניין פלוני, נשאלת השאלה האם יש לקבל את טענותיו של עו"ד עטרי, בהקשר לצורך בקבלת אישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה, וכפועל יוצא מכך לבטל את כתב האישום? כפי שיובהר להלן, דעתי היא כי אין מקום לביטולו של כתב האישום המתוקן, כולו או חלקו, ויש להותיר את הרשעתו של המערער על כנה. הטעמים לכך יובאו להלן:

א. ראשית, יש לחזור ולהזכיר כי ההלכה שנקבעה בעניין פלוני אינה עוסקת באישורו של היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לסעיף 354(א) לחוק העונשין, הדין בעבירות מין שבוצעו בקטין, שעה שחלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה. ניסיונו של עו"ד עטרי ללמוד גזירה שווה מהאישור הנדרש לפי סעיף 14 לחוק הנוער, שבו מדובר בעברייני קטין, למקרה שבו עסקינן בנפגע עבירה קטין - לא יצלח, לטעמי. זאת שכן, השיקולים לכאן ולכאן בשני המצבים אינם בהכרח זהים, כאשר עסקינן באישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב האישום. זאת ועוד, בפסק דין שקדם לפסק דינו של בית משפט זה בעניין פלוני, נקבע כי אין צורך באישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה להוספת סעיפי עבירה לכתב האישום. וכפי שנקבע על ידי השופטת א' חיות בע"פ 5808/14 פלוני נ' מדינת ישראל (7.10.2015), "יש לדחות את טענות המערער בכל הנוגע לצורך בקבלת אישור מוקדם של היועץ המשפטי לממשלה לשינוי סעיף העבירה ומקובלות עליו בהקשר זה טענותיה של המדינה כי בנסיבות העניין לא נדרש אישורו של היועץ המשפטי לתיקון כתב האישום" (בפסקה 17 לחוות דעתה). באותו מקרה ניתן אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לכתב האישום המקורי בלבד, לפי סעיף 354(א) לחוק העונשין, והקביעה כי אין צורך באישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה לתיקונו של כתב האישום, לא שונתה בעניין פלוני.

ב. ומכאן לאישור הנדרש לפי סעיף 14 לחוק הנוער. לאחר בחינת הדברים לעומקם, הגעתי לידי מסקנה כי לא נדרש, במקרה דנן, אישור של היועץ המשפטי לממשלה לתיקונו של כתב האישום. בענייננו, הוחלט לגרוע מכתב האישום את האישום השלישי, שלכל הדעות לא התיישן, והעבירות לא בוצעו על ידי המערער בהיותו קטין (הוא היה כבן 39 שנים, במועד ביצוע העבירות הנטענות). דברים דומים יש לומר לגבי האישום השני, שבו הוסכם כי המערער היה כבן 18-19 שנים במועד ביצוע העבירות, ובמילים אחרות מוסכם כי הוא לא היה קטין, ולכן לא חל עליו סעיף 14 לחוק הנוער. נותר, אפוא, האישום הראשון שהעבירות הכלולות בו בוצעו בשנת 1992, ולטובת המערער נניח כי מדובר בתחילת השנה, שעה שהמערער היה קטין. ואולם, דווקא באישום זה לא חל כל שינוי. יוצא אפוא, כי האישום שנגרע והאישום שתוקן אינם נוגעים לסעיף 14 לחוק הנוער, כאשר האישום הרלבנטי היחיד נותר על כנו, ללא כל שינוי. במצב דברים זה, דעתי היא כי לא נדרש אישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה.

ג. למעלה מן הצורך אבקש להעיר, לגבי הלכת פלוני, כי יש מקום, לטעמי, לבחון אפשרות להכיר במרווח צר של גמישות, בכל הנוגע לדרישה לקבלת אישור מחודש של היועץ המשפטי לממשלה, לאחר עריכת תיקון בכתב האישום. מקובלת עליי הגישה כי כל תיקון מהותי יחייב אישור מחודש של היועץ, ואולם ייתכנו מצבים שבהם מדובר בתיקון מינורי ביותר בכתב האישום, הגם שאין לראותו כתיקון טכני גרידא, וספק בעיניי אם במקרה מעין זה, תהא הצדקה לפנייה מחודשת אל היועץ המשפטי לממשלה או מיופה כוחו. כך, למשל, כאשר אין שינוי בסעיפי העבירה אך נעשה שינוי קל בתיאור העובדות שבכתב האישום, כגון: בריכוך הנזק שנגרם לקורבן לעבירת אלימות, או בהפחתה קלה של הסכום שאותו קיבל הנאשם במרמה. במרבית המקרים ייעשה, בנסיבות מעין אלו, תיקון בכתב יד, משאין מדובר בשינוי משמעותי בכתב האישום. ואם נחזור לענייננו, אינני משוכנע כי שופטי הרוב בעניין פלוני, שחברי השופט ג'ובראן נמנה עליהם, התכוונו למצב דברים כפי שהיה כאן, שעה שנמחקה, כאמור, המילה "רב" מתיאור עבירות המין של המערער, תוך שינוי הגדרתו מקטין לבגיר, כך שהלכה ולמעשה אין עוד צורך ענייני באישורו של היועץ המשפטי לממשלה. ער אני לכך כי השאלה, אם אכן מדובר בתיקון מינורי, עשויה להיות נתונה לפרשנויות, על פי נקודת מבט של המתבונן. אך, עדיין יש מקום, לטעמי, לשקול הכנסת מרווח גמישות כמוצק, כך שלא כל תיקון, גם אם יהא קל שבקלים, יחייב חזרה אל היועץ המשפטי לממשלה, לצורך מתן אישור מחודש. על יסוד האמור, הנני סבור כי אין להורות על בטלותו של כתב האישום המתוקן, פרט לביטול עבירות האיומים. 29. לאחר כתיבת שורות אלה עיינתי בחוות דעתו המעמיקה של חברי, השופט נ' הנדל, וברצוני להתייחס בקצרה להערותיו.

ראשית, יש לחזור ולהזכיר כי מדובר בשני הליכים שונים, הדורשים את אישורו של היועץ המשפטי לממשלה. במקרה האחד, עסקינן בבגיר אשר ביצע עבירת מין בקטין, ובהתאם לסעיף 354(א) לחוק העונשין, משחלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה "לא יוגש כתב אישום אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה". במקרה האחר, מדובר במי שביצע עבירה כלשהי ולא רק עבירת מין, בהיותו קטין - ובהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער אין להעמידו לדין, אם חלפה שנה מיום ביצועה של העבירה "אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה". אין צורך להיכנס, במסגרת זו, להבחנה בין "אישור" לבין "הסכמת" היועץ המשפטי לממשלה, אך מן הראוי להבהיר, כבר עתה, כי חוות דעתו של חברי, השופט הנדל, מכוונת אך ורק למקרה השני - שבו מדובר במי שביצע עבירה בהיותו קטין. זאת שכן, מוסכם על חבריי כי לא נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב האישום, בגדרי סעיף 354(א) לחוק העונשין. בשלב זה, יש להדגיש כי לשיטתי הדברים אינם נדרשים לצורך הכרעה בערעור המונח לפנינו. בפסקה 28 בחוות דעתי, ציינתי כי "לא נדרש, במקרה דנן, אישור של היועץ המשפטי לממשלה לתיקונו של כתב האישום". זאת, מאחר שהעבירות שיוחסו למערער במסגרת האישום השלישי (שבוטל) בוצעו על ידו, בעת שהיה בגיר ולא קטין - כך שהוראת סעיף 14 לחוק הנוער אינה חלה לגביו. העבירות שיוחסו למערער במסגרת האישום השני, שבו נעשה תיקון קל, בוצעו על ידו בעת שהיה כבן 18-19 שנים, משמע - אין מדובר במי שעבר את העבירה בהיותו קטין. אשר לאישום הראשון, הנקתי לטובת המערער כי הוא היה קטין בעת ביצוע העבירות, אך דווקא באישום זה לא חל כל שינוי.

העולה מן המקובץ הוא, כי לא היה כל צורך, לטעמי, באישורו של היועץ המשפטי לממשלה לשינויים שנעשו בכתב האישום, בהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער, וכל הדיון בהקשר זה אינו נדרש לגופו של עניין. שונים הם פני הדברים, ככל שהדבר נוגע לאישור המתבקש על פי סעיף 354(א) לחוק העונשין, שכן מדובר בעבירות מין שבוצעו בקטין, כאשר חלפה תקופה של למעלה מעשר שנים, מאז ביצוע העבירות ועד להגשת כתב האישום. ואולם, כפי שציין השופט הנדל, עניין פלוני אינו דן כלל ועיקר בסיטואציה מעין זו, והדברים נותרו שם בצריך עיון. ועוד יש להזכיר את פסק דינה של השופטת א' חיות בעניין פלוני 2 שבו נדחתה הטענה בדבר הצורך "בקבלת אישור מוקדם של היועץ המשפטי לממשלה לשינוי סעיף העבירה", וזאת בהקשר לסעיף 354(א) לחוק העונשין.
30. מאחר שכאמור, ההכרעה במחלוקת הנוגעת לסעיף 14 לחוק הנוער, אינה נדרשת במסגרת הערעור שלפנינו, אותיר את הסוגיה - ובכלל זה את העמדה החד-משמעית שהציג חברי השופט הנדל - בצריך עיון, לשם דיון והכרעה לעת מצוא.

עם זאת, אבקש להעיר מספר הערות שאין בהן משום מיצוי של הנושא.
חברי סבור כי לא נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כלשהו בכתב האישום שהוגש נגד קטין, לאחר שחלפה שנה ממועד ביצוע העבירה. זאת, משניתן אישור לעצם הגשתו של כתב האישום המקורי. השופט הנדל נימק את עמדתו זו בטעמים משפטיים ומעשיים שונים, שיש בהם היגיון רב - גם אם ניתן לחלוק על חלקם. אציין כבר עתה, כי מוסכם על חבריי, השופטים ג'ובראן והנדל, ולכך גם אני מסכים בכל הכבוד הראוי, כי לא נדרש אישור לתיקון כתב האישום לאחר תחילת המשפט. כפי שהובהר, בשלב שלאחר "תחילת המשפט" יש צורך באישורו של בית המשפט, לכל תיקון של כתב האישום, בהתאם לסעיף 92 לחסד"פ. הגישה המקובלת היא, כי המשפט מתחיל בהקראת כתב האישום (סעיף 143 לחסד"פ; בג"ץ 304/72 זאבי נ' שר המשטרה, פ"ד כו(2) 489 (1972)), שעה שתיקון כתב האישום עד לשלב ההקראה אינו דורש את אישורו של בית המשפט (סעיף 91 לחסד"פ). המחלוקת בין חבריי נוגעת, אפוא, רק לשלב שלפני תחילתו של המשפט, מחלוקת שאותה אני מבקש להותיר בצריך עיון, ובשים לב למגוון הדעות בסוגיה זו, אפשר שיהיה מקום להכריע בה בהרכב מורחב.

31. יחד עם זאת, שוכנעתי מדבריו של חברי השופט הנדל, כי ריבוי הדעות בסוגיה זו יוצר בלבול וחוסר ודאות, ועל כן החלטתי, כי יש מקום בשלב זה, לצרף את דעתי לדעתו של השופט נ' סולברג. כזכור, בפסקה 28 לחוות דעתי, הבעתי את הדעה כי לא יהיה צורך באישורו החוזר של היועץ המשפטי לממשלה, ככל שמדובר "בתיקון מינורי ביותר בכתב האישום", גם אם אין לראותו כתיקון טכני גרידא. הבהרתי, כי כאשר אין שינוי בסעיפי העבירה אך נעשה שינוי קל בתיאור העובדתי שבכתב האישום, לא יהא צורך באישורו של היועץ המשפטי לממשלה, לתיקון.

לעומת זאת, גרס השופט סולברג בעניין פלוני כי אישורו של היועץ המשפטי לממשלה יידרש רק אם נעשה תיקון מהותי בכתב האישום, בהתאם לקריטריונים שפורטו על ידו בפסקה 3 לחוות דעתו. כאמור, החלטתי לצרף את דעתי לדעתו - ונראה לי כי נכון יהיה לקבוע, לעת הזאת, כי כל תיקון של כתב האישום שאינו בגדר תיקון מהותי לא יחייב את אישורו החוזר של היועץ המשפטי לממשלה. בכך יש כדי לצמצם במעט את חילוקי הדעות בין השופטים אשר דנו בסוגיה זו, כמפורט בחוות דעתו של השופט הנדל.

32. כאמור, אינני רואה להכריע במחלוקת שנפלה בין חבריי באשר לצורך באישורו של היועץ המשפטי לממשלה בשלב שטרם תחילתו של המשפט, בגדרי סעיף 14 לחוק הנוער, ומן הראוי להותיר נושא זה להכרעה, ככל שיהיה צורך בכך.

33. התוצאה היא כי יש לדחות את הערעור על הרשעתו של המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן, בכפוף לזיכוי מעבירות האיומים שפורטו בכתב האישום.

הערעור על גזר הדין

34. בפתח דיוננו, לא למותר הוא להזכיר את ההלכה המושרשת, לפיה ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב במידת העונש שנגזר על המערער, אלא במקרים חריגים בהם מדובר בסטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים, או כאשר דבק פגם מהותי בגזר הדין (ע"פ 4498/14 גרידיש נ' מדינת ישראל (13.5.2015); ע"פ 8347/13 פלוני נ' מדינת ישראל (11.2.2016); ע"פ 5323/12 אבו ליל נ' מדינת ישראל (17.6.2014); ע"פ 7702/10 כהן נ' מדינת ישראל (29.5.2014)).

ייאמר כבר עתה, כי לטעמי העונש שהוטל על המערער אינו חמור יתר על המידה, ובוודאי שאין מדובר בסטייה מהותית מרמת הענישה הראויה, ולפיכך דין הערעור על גזר הדין להידחות.

35. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, המערער, שהוא דודו של המתלון, ביצע בו עבירות מין חמורות שכללו מעשי סדום ומעשים מגונים רבים, בתדירות גבוהה, של פעם עד פעמיים בשבוע. כעולה מהאישום הראשון, עת היה המערער כבן 17 והמתלון כבן 10 שנים, ביצע המערער במתלון מעשה סדום, בכך שהכניס את איבר מינו לפיו של המתלון, ולאחר מכן הורה למתלון להכניס את איבר מינו לפיו (של המערער). כמו כן, ביצע המערער במתלון מעשים מגונים שונים. האישום השני מפרט מגוון רב של מעשים מיניים קשים, שבוצעו במספר הזדמנויות, בתדירות רבה, ובין היתר מדובר בהחדרת אצבעו של המערער לפי הטבעת של המתלון; בהחדרת איבר מינו לפיו של המתלון; בחיכוך פניו של המתלון בפי הטבעת שלו; בחיכוך איבר מינו בגופו של המתלון עד להגעה לסיפוק; ליטוף גופו של המתלון ונישוקו; והוראה למתלון לגעת באיבר מינו של המערער ולחכך אותו. מעשים אלו נעשו על ידי המערער בהיות המתלון כבן 10 עד 13 שנים.

36. כתוצאה ממעשיו אלו של המערער נגרם למתלונן נזק רב, וכעולה מהצהרת נפגע העבירה הוא סבל מסיוטים, מקשיי שינה, ואף חלפו בראשו מחשבות אובדניות. הוא התקשה לתפקד בחייו האישיים והמקצועיים, ולדבריו, אותם קשיים נפשיים הובילו לגירושיו מאשתו הראשונה, אם ילדיו. המתלונן נאלץ לקבל טיפולים פסיכולוגיים רבים, והמעשים השפיעו לרעה על כל אורחות חייו. זה המקום להתייחס לטענת בא כוח המערער כי אין לתת כל משקל להצהרת נפגע העבירה, שכן מדובר בהגשת מסמך שאינו כפוף לחקירה נגדית של המצהיר. אין כל ממש בטענה זו, ומוטב היה אלמלא הועלתה על ידי בא כוח המערער. דבר של יום ביומו הוא, שמוגשים לבית המשפט תסקירי נפגע עבירה או הצהרות מטעם נפגעי העבירה עצמם, מבלי שנדרשת חקירת עורך התסקיר או של נפגע העבירה. כפי שנאמר לא אחת, גם מבלי להגיש תסקיר או הצהרת נפגע עבירה, יכול בית המשפט לצאת מתוך הנחה כי נגרם לנפגע העבירה, ובעיקר כשמדובר בקטין, נזק קשה, והדעת נותנת כי השפעתו תהא ניכרת בתקופת ילדותו והתבגרותו של הקטין, ובמרבית המקרים מדובר בנזק ארוך טווח. הדרישה להעמיד את נפגע העבירה לחקירה, כתנאי לקבלת הצהרתו, הינה מיותרת ומקוממת, ובמקרים לא מעטים היא עשויה להסב לקורבן העבירה נזק נוסף.

37. בית משפט זה הביע, לא אחת, את דעתו כי כאשר עסקין בביצוע עבירות מין בקטין בתוך המשפחה, יש להשית על העבריין עונשי מאסר כבדים. במקרים לא מעטים, הוטלו עונשי מאסר דו ספרתיים על עבריינים שביצעו עבירות מין לא קלות על קטינים - בני משפחתם. כך, בע"פ 3958/08 פלוני נ' מדינת ישראל (10.9.2014) אושר עונש של 12 שנות מאסר לריצוי בפועל שהוטל על אב שביצע מעשי אינוס ומעשים מגונים בבתו הקטינה. נקבע, כי "על העונש לשקף את החומרה של מעשי פגיעה שכאלה בילדים רכים בשנים, בדל"ת אמות בית המשפחה, רחוקים מכל עין חיצונית". בע"פ 2218/10 פלוני נ' מדינת ישראל (21.11.2011) אושר על ידי בית משפט זה עונש של 14 שנות מאסר, שהושת על אב שביצע עבירות מין חמורות בבתו הקטינה, כאשר התלונה הוגשה על ידי הבת בהיותה בגיל 29 שנים, כ-18 שנים לאחר שחדלו המעשים (וראו עונשים דומים, בע"פ 1947/07 פלוני נ' מדינת ישראל (20.12.2009); ע"פ 9478/11 פלוני נ' מדינת ישראל (4.9.2014)). בנסיבות קלות יותר, אושרו עונשים של 7 שנות מאסר לריצוי בפועל (ע"פ 4327/12 פלוני נ' מדינת ישראל (5.6.2013)), ושל 5 שנות מאסר בפועל (ע"פ 6086/09 פלוני נ' מדינת ישראל (8.6.2010); ע"פ 8203/11 פלוני נ' מדינת ישראל (9.9.2012)).

38. ובחזרה לענייננו. בית משפט קמא קבע מתחם ענישה הנע בין 4 ל-8 שנות מאסר לריצוי בפועל, ונראה כי אין מקום להתערב בקביעת המתחם. עונשו של המערער הוצב בתחתית המתחם, מתוך התחשבות בזמן הרב שחלף (כ-24 שנים), מאז חדלו המעשים ועד למתן גזר הדין; בהודאתו של המערער באשמה, הגם שזו באה לאחר שמיעת עדותו של המתלונן; בקבלת האחריות על מעשיו, למרות קשייו של המערער להכיר ולהפנים את חומרת מעשיו; וניהול אורח חיים נורמטיבי, לאורך שנים רבות. כמו כן, התחשב בית משפט קמא לקולה בתקופה הארוכה שבה היה נתון המערער בהגבלות שונות. סבורני, כי גזר דינו של בית משפט קמא הינו ראוי ומאוזן, ונראה כי נשקלו כדבעי כלל השיקולים הצריכים לעניין, לקולה ולחומרה. משלא נמצא פגם הדורש תיקון בגזר הדין שניתן בעניינו של המערער, אציע לחבריי לדחות גם את הערעור על חומרת העונש. אציין עוד, כי לא התעלמתי מזיכויו של המערער מעבירות האיומים, אך אין בכך, לטעמי, כדי להביא להקלה נוספת בעונשו.

39. התוצאה היא - לו תשמע דעתי, דחיית הערעור על שני חלקיו.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

1. אני מסכים לתוצאה שאליה הגיע חברי השופט א' שהם לפיה הערעור, על שני חלקיו, יידחה. עם זאת, הסנגור העלה טענה עקרונית בעלת השלכות רחב ממשיות הדורשת התייחסות. על פי הטיעון שנשמע בפנינו, יש ליישם את ההלכה שנקבעה בע"פ 7211/13 פלוני נ' מדינת ישראל (13.12.2015) (להלן: עניין פלוני) על מקרנו. באותו עניין נקבע, באופן זה או אחר, על ידי כל אחד מחברי ההרכב כי נדרש אישור נוסף מצד היועץ המשפטי לממשלה (להלן: היועמ"ש), כאשר מתוקן כתב אישום שהגשתו הראשונה דרשה את אישור היועמ"ש לפי סעיף 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער). סעיף זה עניינו העמדה לדין של מי שהיה קטין בעת ביצוע העבירה, כאשר חלפה שנה מיום ביצועה. לפי טענת הסנגור, בהתאם להלכת פלוני נדרש אישור נוסף גם במקרנו, שנוגע גם לסעיף 354 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. סעיף זה, שכותרתו "סייג להתיישנות עבירות מין בקטין", מתנה הגשת כתב אישום באישור היועמ"ש כאשר חלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה. עמדת הסנגור היא כי אם יש צורך באישור חוזר של היועמ"ש בגדרי סעיף 14 לחוק הנוער לפי הלכת פלוני, כך גם ביחס לסעיף 354 לחוק העונשין. אוסיף כי הגם שבעניין פלוני השופט ח' מלצר התייחס מבחינה אופרטיבית לסעיף 14 לחוק הנוער, והותיר את הדיון בסעיף 354 לחוק העונשין לעת מצוא, הנמקתו והאסמכתאות שהביא עשויים לתמוך, על פני הדברים, בעריכת גזירה שווה בין שני הסעיפים שהוזכרו. אלא שלהשקפתי - הגזירה השווה בין הסעיפים פועלת בצורה הפוכה. דהיינו, הואיל ואין צורך באישור חוזר לפי סעיף 14 לחוק הנוער, כך אין צורך באישור חוזר לפי סעיף 354 לחוק העונשין. אנמק עתה את עמדתי זו.

בטרם נגש למלאכה, נזכיר את התשתית העובדתית החשובה לענייננו. השתלשלות העניינים כולה תוארה היטב על ידי חברי, השופט שהם. לצורך הצגת עמדתי רלוונטית בעיקר עובדת תיקונו של כתב האישום לאחר התחלת ההליך, לנוכח הסדר טיעון שנחתם בין הצדדים. התיקון לא קיבל את אישור היועמ"ש בזמן אמת, אלא רק לאחר שהוגש הערעור מושא דיונו.

2. נפתח את הדיון בהצגת סעיף 14 לחוק הנוער. זו לשונו:

ס' 14 לחוק הנוער, על פיו תעשה עמדה לדין של מי שהיה קטין בעת ביצוע העבירה, ככל שהיה כאלה. כאמור, הבסיס החקיקתי לסוגיה זו מצוי בסעיף 14 לחוק הנוער. בנוג שבעולם, פועלו של סעיף זה - שנחקק בשנת 1971 - הוא בעת הגשת כתב אישום נגד מי שביצע עבירה בהיותו קטין, למעלה משנה לאחר יום ביצועה. לפני כשנתיים התעוררה בפסיקה השאלה האם מחייב הסעיף את אישור היועמ"ש גם במקרים שבהם תוקן כתב אישום, אם מועד התיקון היה יותר משנה מיום שהעבירה בוצעה על ידי מי שהיה קטין באותה עת (ראו עניין פלוני). בעניין פלוני קבע בית המשפט, בדעת הרוב, שנכתבה על ידי השופט מלצר ושאליה הסכים חברי, המשנה לנשיאה (בדימ') ס' ג'ובראן, כי בחלק מן המקרים אכן נדרש אישור של היועמ"ש. עמדה זו הבחינה בין תיקונים "טכניים", כגון טעות סופר, פליטת קולמוס, השמטה מקרית או טעות חישוב לבין תיקונים "מהותיים" - תיקונים שאינם מן הסוג ה"טכני" האמור. הבסיס להבחנה זו הוא סעיף 81 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. על פי עמדת הרוב בעניין פלוני, תיקונים מהותיים בכתב האישום דורשים את אישור היועמ"ש בנסיבות האמורות, ואילו תיקונים טכניים גרידא פטורים מאישור מחודש. מנגד, השופט נ' סולברג הביע עמדה שונה. לשיטתו אין צורך באישור היועמ"ש בעת תיקון כתב האישום, גם אם מדובר בתיקון שאינו טכני, אלא אם התיקון מבטא שינוי משמעותי ובולט ביחס לאחת מאמות המידה הבאות לפחות: חומרת העבירה, גיל הנאשם בעת ביצועה, פרק הזמן שחלף ממועד ביצועה, תפקידו של הנאשם בביצוע העבירה, מצב הראיות, עברו הפלילי של הנאשם וכדומה. לפיכך במקום שבו מדובר בתיקון מינורי או במקום שבו התיקון מבטא הסכמה של הצדדים - כגון עריכת הסדר טיעון - אין מקום לדרישת אישור התיקון על ידי היועמ"ש.

דומה כי עמדה נוספת נפסקה בע"פ 5808/14 פלוני נ' מדינת ישראל (7.10.2015) (להלן: עניין פלוני 2). בעניין זה עלתה סוגיית תיקונו של כתב אישום במקום שבו לשם הגשתו נדרש אישור היועמ"ש מכוח סעיף 354(א) לחוק העונשין. לפי סעיף 354(א) - שכאמור, עולה גם בעניינו - נדרש אישור היועמ"ש בטרם הגשת כתב אישום אם חלפו עשר שנים מיום ביצוע של עבירות מסוימות. באותו עניין תוקן כתב האישום בדרך של שינוי סעיף העבירה שבו הואשם המערער, והאחרון טען כי כשם שהגשת כתב האישום הצריכה אישור, שאכן ניתן באותו עניין - כך גם התיקון. השופט א' חיות, בהסכמת השופטים י' עמית וד' ברק ארז, קיבלה את עמדת המדינה, לפיה אין בשינוי סעיף העבירה כדי להצריך אישור של היועמ"ש לתיקון כתב האישום. יוער כי באותו עניין ביקשה המדינה לשנות סעיף עבירה שעונשו המרבי חמש שנים (סעיף 351(ג)(3) לחוק העונשין) לסעיף עבירה שעונשם המרבי עשר וחמש שנים (סעיף 351(ג)(2) לחוק העונשין) בנסיבות סעיף 348(ב) ובנסיבות סעיף 345(ב)(1), וסעיף 345(א)(1) לחוק העונשין). אמנם באותו עניין נדרש אישור היועמ"ש מפאת חלוף הזמן ממועד ביצוע העבירה על ידי בגיר, ואילו בעניינו האישור נדרש מפאת חלוף הזמן ממועד ביצוע העבירה על ידי קטין, אך בשני המקרים עולה במקור הדברים שאלה פרשנית אחת: האם דרישת האישור לשם הגשת כתב האישום מלמדת כי האישור נדרש גם בעת תיקונו.

3. בכל הנוגע לנסיבות עניינו אקדים מסקנה לניתוח. לשיטתי, לאחר שהוגש כתב האישום תוך מתן האישור הנדרש, בין אם לפי סעיף 14 לחוק הנוער ובין אם לפי סעיף 354 לחוק העונשין, אין צורך כי היועמ"ש יאשר את תיקונו של כתב האישום פעם נוספת. עמדתם של חברי שונה. חברי, המשנה לנשיאה (בדימ') ג'ובראן, הבהיר וסייג את העמדה שהציג בעניין פלוני. מסקנתו היא כי ביחס לסעיף 14 לחוק הנוער יש להבחין בין מקרה שבו תוקן כתב האישום לפני תחילת המשפט לבין מקרה שבו תוקן כתב האישום לאחר תחילת המשפט. בכל הקשור לשלב שלאחר תחילת המשפט, נכון הוא - מהנימוקים שיפורטו להלן - לאמץ את גישתי שהוצגה לעיל ותפורט בהמשך, לפיה אין צורך באישור נוסף של היועמ"ש בעת התיקון. אשר לשלב שלפני תחילת המשפט - שב חברי על העמדה שהביע בעניין פלוני, לפיה באופן עקרוני נדרש אישור חוזר. חברי, השופט שהם, הסכים כי אין צורך באישור נוסף של היועמ"ש מכוח סעיף 354 לחוק העונשין. אשר לסעיף 14 לחוק הנוער, הוא השאיר את העניין לעת מצוא, תוך ציון הקביעה כי בנסיבות העניין של תיק זה ההכרעה בשאלה אינה נדרשת.

ניתן לראות אפוא כי העמדות שהוצגו על ידי חברי ביחס לסעיף 14 לחוק הנוער רבות ומגוונות. להשקפתי, אין צורך באישור חוזר בכל מקרה. לעניין זה, אין חשיבות לשאלה האם אופי התיקון מהותי או טכני, מינורי או מג'ורי, לפי פרמטרים כאלה או אחרים, לפני תחילת המשפט או לאחריו. בכך עולה עמדתי בקנה אחד עם עמדת בית המשפט בעניין פלוני 2, שעסקה בעבירה שבוצעה על ידי בגיר. כפי שיובהר בהמשך, עמדה זו, להבנתי, עולה מלשון החוק ומההשוואה בין הסדריו השונים. דחייתה מעוררת קשיים עיוניים ומעשיים במישור של תכלית החוק.

בטרם אכנס לעובי קורת סעיף 14 לחוק הנוער ואנמק את מסקנתי, השונה ממסקנת בית המשפט בעניין פלוני, יש לעמוד על שתי הבחנות חשובות הרלוונטיות לרוב רובם של המקרים - לרבות המקרה הנוכחי. שתי ההבחנות תוצגנה מיד, אך אבהיר כבר עתה, כפי שצוין ומהנימוקים שיפורטו להלן, כי לדעתי אין צורך בקבלת אישור חוזר של היועמ"ש באף שלב של ההליך. ברם, הואיל וברצוני להציג שיקולים מעשיים ועיוניים, ולהתמודד עם עמדת הרוב בעניין פלוני, נכון יהיה תחילה להתייחס למאפיינים של רוב המקרים הרלוונטיים.

שתי ההבחנות הן בין שלביו השונים של ההליך ובין התפקידים של הגורמים המעורבים בו. ההבחנה בין שלבי ההליך היא בין השלב שעד פתיחת המשפט, והשלב שלאחר פתיחת המשפט. עד תחילת המשפט ההליך מנוהל במידה רבה על ידי הצדדים, וכוחה של התביעה הוא רב - היא שמנחה את המטרה בפתיחה בחקירה, היא מורה על העמדה לדין ואף קובעת מה יהיו סעיפי האישום. בהחלטות מקדמיות אלה נדרשת בקרה מצד היועמ"ש או התביעה הכללית הכפופה לו. היועמ"ש משמש לעתים כגורם הפותח את ההליך הפלילי, בהחליטו על העמדת הנאשם לדין. עם פתיחת המשפט, המושכות של ניהול ההליך עוברות לידי בית המשפט. בשלב זה הבקרה על התביעה מתבצעת על ידי בית המשפט, והיועמ"ש אינו ניצב כגורם מפקח על ההחלטות השונות המתקבלות במסגרתו.

הבחנה זו משתלבת בהבחנה השנייה - בין תפקיד היועמ"ש לבין תפקידו של בית המשפט. ככלל, היועמ"ש אחראי על התביעה. הוא ניצב ב"שער הכניסה" להליך, בהחליטו על הגשת כתב האישום. בשלב זה הכוח עמו. אך לאחר שנפתח המשפט בהגשת כתב אישום - עובר שרביט הניהול לידי בית המשפט. התביעה, המייצגת את היועמ"ש לנוכח כפיפות פרקליט המדינה אליו, היא אחת מהצדדים להליך המתנהל בפני בית המשפט. היועמ"ש אינו אמור להיות, בנוסף לכך, גם גורם מלווה של ההליך.

4. כדי לבסס את ההבדל בין שלב הגשת כתב האישום לשלב ניהול המשפט, ניתן להפנות את המבט אל המנגנון הקבוע בדין לתיקון כתב אישום. סעיף 91 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ) מאפשר לתובע לתקן את כתב האישום בכל עת עד תחילת המשפט, וכל שעליו לעשות הוא ליידע את בית המשפט ואת הנאשם על השינוי. מנגד, סעיף 92 מורה כי תיקון כתב האישום לאחר תחילת המשפט יעשה על ידי בית המשפט לבקשת בעל דין. באופן זה החסד"פ מכיר בהפרדה האנליטית בין שלבי המשפט. לאמור - טרם תחילת המשפט היועמ"ש יאשר תיקונים לכתב האישום, ולאחר שהחל המשפט בית המשפט הוא שמשמש כמנגנון ביקורת על הליך התיקון.

כשהבחנות אלה באמתחתנו נפנה לבחון את סעיף 14 לחוק הנוער. 5. לשון החוק. סעיף 14 לחוק הנוער מדגיש כי אישור היועמ"ש נדרש בשלב ההעמדה לדין: "אין להעמיד אדם לדין... אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה". פשוטו של מקרא, "העמדה לדין" הריהי ההעמדה לדין, דהיינו הגשת כתב האישום. שינוי או תיקון של כתב אישום אינם בגדר העמדה לדין, אלא שלב אפשרי במהלך ניהול ההליך, הנשען על ההעמדה לדין. לשון הסעיף לא מגלה כל התייחסות לצורך באישור חוזר ונשנה של היועמ"ש לאורך ההליך. אף בדברי ההסבר לא נמצא ולו רמז לצורך באישורו המחודש של היועמ"ש לשינויים או תיקונים בכתב האישום. ודוק, השאלה הנדונה כלל לא התעוררה עד לעת האחרונה, במסגרת עניין פלוני מיום 13.12.2015. זאת, על אף שכאמור - הדרישה לאישור היועמ"ש להעמדה לדין מצויה בלשון סעיף 14 מאז שנחקק חוק הנוער בשנת 1971. העובדה שלאורך כל השנים שעברו לא התעוררה הסוגיה מלמדת כי הפשט - ואף הדרש - של הסעיף עוסק בהגשת הכתב האישום, ולא בהתפתחויות מאוחרות יותר.

נדבך נוסף בפרשנות הלשונית של הסעיף עוסק בהקשרים דומים. מבט על הסדריו השונים של סדר הדין הפלילי מלמד כי כאשר חפץ המחוקק כי היועמ"ש ילווה את שלב ניהול ההליך כתב זאת במפורש. כך, למשל, סעיף 231 לחסד"פ מאפשר במפורש ליועמ"ש לעכב הליכים לאחר הגשת כתב אישום ולפני הכרעת הדין: "בכל עת שלאחר הגשת כתב אישום ולפני הכרעת הדין, רשאי היועץ המשפטי לממשלה, בהודעה מנומקת בכתב לבית המשפט, לעכב את הליכי המשפט" (ההדגשה אינה במקור). הציון המפורש של הסמכות נדרש במיוחד לנוכח השלב שבו מצוי ההליך - השלב שלאחר הגשת כתב האישום. לעומת זאת, הסעיפים השונים הדורשים את אישור היועמ"ש לשם הגשת כתב אישום, ובתוכם סעיף 14 לחוק הנוער, אינם מתייחסים כלל לפעולות שצריך או רשאי היועמ"ש לבצע "בכל עת שלאחר הגשת כתב האישום".

הפרשנות שהוצעה על ידי השופט מלצר, והתקבלה בעניין פלוני, אף סוטה מהמנגנון הקבוע בסעיפים 91-92 לחסד"פ, שהוזכרו לעיל. סעיפים אלה מבחינים, כאמור, בין תיקון כתב האישום לפני תחילת המשפט לתיקונו לאחר תחילת המשפט. התניית תיקון כתב האישום לאחר תחילת המשפט באישור היועמ"ש, מעבר לכך שאינה נדרשת בחוק - בשונה מאישור בית המשפט - מטשטשת את ההפרדה בין תפקידו של היועמ"ש לתפקיד בית המשפט במסגרת ההליך הפלילי. לפי העמדה הדורשת את אישור היועמ"ש גם לאחר תחילת המשפט, היועמ"ש הופך למעין מפקח-מלווה על ההליך. ודוק, בשני השלבים - גם לפני התחלת המשפט וגם לאחריה - קיים קושי כאשר התביעה מחליטה לתקן כתב אישום ולאחר מכן נדרשת, בנוסף לכך, בחינה נוספת של היועמ"ש, כ"זרוע" נפרדת מהרשות התובעת. הרי התובע מייצג, במובן זה או אחר, גם את היועמ"ש. אם כך, היועמ"ש פועל ביחס לתיקון כתב האישום בשני שלבים, תיקון כתב האישום ואישור התיקון. לכך אין מקור בדין. כפי שנראה בדיון שיערך כעת בתכלית סעיף 14 לחוק הנוער, מנגנון כזה אף יוצר קשיים מעשיים, הפוגעים בתכלית החוק.

6. תכליות הסעיף. ביסוד הדרישה לאישור היועמ"ש להגשת כתב אישום לפי סעיף 14 לחוק הנוער עומדות שתי תכליות מרכזיות, האחת עניינה האינטרס הציבורי והשנייה עוסקת באינטרס הפרטי של הנאשם. במישור האינטרס הציבורי, הדרישה לאישור היועמ"ש נועדה לזרז את רשויות התביעה להגיש את כתב האישום בסמוך למועד ביצוע המעשים, מתוך תפיסה ש"חלוף הזמן שוחק את האינטרס הציבורי במיצוי הדין עם העבריין הקטין" (עניין פלוני, פסקאות 56-57; ע"פ 499/80 ויצמן נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(1) 486 (1980) (להלן: עניין ויצמן)). במישור האינטרס הפרטי של הנאשם המוקד הוא סיום מהיר של ההליכים לשם שיקום חייו. כך יאה למי שמואשם כי עבר עבירה בהיותו קטין. סיכום זאת הנשיא מ' שמגר בעניין ויצמן:

"המחוקק ביקש למנוע העמדתו לדין של קטין בשל עבירות, כאשר אחרי ביצוען עבר זמן רב יחסית, כדי להצמיד את הענישה או הזיכוי, במידה רבה ככל האפשר, אל מועד ביצוע העבירה, וזאת ככל הנראה מתוך הנחה, שמועד הגשת כתב האישום גם משליך על מועד קיום המשפט. טמונה בכך המגמה למנוע הפרעה לתהליך ההתבגרות ולשיקום הדרוש, העלולה להיגרם על-ידי השארתם של הליכים פליליים תלויים ועומדים במשך זמן רב, דבר אשר יש בו כמובן כדי להשפיע במישרין על יכולתו של הקטן לתפקד באופן רגיל".

מהו ההסדר שאותו יש לגזור מתכליות אלה? האם הן מבססות צורך באישור חוזר של היועמ"ש לשם תיקון כתב אישום, או שמא דווקא היפוכם של דברים?

התכלית ה"ציבורית", של מתן תמריץ לרשויות התביעה לנהל את ההליך בסמוך למועד ביצוע העבירה, ככל האפשר, אינה מצדיקה את קבלת האישור גם לתיקון כתב האישום. ההנחה האמפירית המונחת כאן היא כי רשויות התביעה ימהרו יותר לפעול בנסיין "לחסוך" את הצורך בקבלת אישור היועמ"ש, ולמצער כי המשפט יתקיים במועד קרוב יחסית למועד ביצוע העבירה. לעומת זאת, כאשר מדובר בתיקון כתב האישום שיקול זה אינו רלוונטי, אחרי וגם לפני תחילת המשפט. משיקולים מקצועיים סבורה התביעה כי יש מקום לתקן כתב אישום. הדגש מושם, ניתן להניח, על תיקון המקל עם הנאשם. הרי תיקון מחמיר רק מחזק את האינטרס הציבורי שבהעמדתו לדין. האם נאמר כי מוטב להותיר כתב אישום על כנו, בהתאם למנדט המקורי שניתן על ידי היועמ"ש? מצב זה בוודאי אינו תכלית החוק, ואף לא תומך באינטרס הציבורי.

7. גם במישור הפרטני, שעניינו הנאשם, לא קיימת הצדקה לדרישת האישור. ראשית - ונקודה זו רלוונטית למרבית המקרים, שבהם התיקון נעשה לאחר תחילת המשפט - יש להדגיש כי לנאשם אכן יש אינטרסים שאותם יש לקחת בחשבון גם במהלך ההליך, לרבות שיקומו ומידת הפגיעה בו בשל ניהול ההליך ותוצאותיו. אך כאמור - יש להבחין בין השלב שלפני התחלת המשפט והשלב שלאחריו. בטרם הגשת כתב האישום אין גורם שיכול להאיץ את ההליכים מלבד רשויות התביעה. היועמ"ש הוא שעומד בשער ההליך. מנגד, לאחר תחילת המשפט בית המשפט הוא שאמון על האיזון בין האינטרסים של הנאשם לאינטרס הציבורי שבמיצוי הדין עמו. כך הוא, כנזכר, בשאלת תיקון כתב האישום - עניין הדורש את אישורו של בית המשפט לפי סעיף 92 לחסד"פ - וכך הוא בשלבים נוספים של ההליך, כגון סוגיית קביעת האשמה, הרשעה (סוגיה העומדת בפני עצמה כאשר הנאשם קטין) והענישה. במילים אחרות, בנקודה שבה המשפט כבר החל להתקיים ההנחה היא כי בית המשפט אמון על השיקולים הרלוונטיים. גם אם ייתכנו לכך חריגים, כגון ההסדר של עיכוב הליכים הקבוע בסעיף 231 לחסד"פ, הרי שאלה בגדר היוצא מן הכלל, המצריך קביעה מפורשת בחוק. אם כן, השאלה שלפנינו אינה האם ראוי לדאוג לאינטרסים של הנאשם במהלך ההליך, אלא האם ראוי כי לצד הטלת תפקיד זה על בית המשפט - למשל בדמות הצורך באישורו לשם תיקון כתב האישום - ימשיך היועמ"ש ללוות את ההליך לכל אורך הדרך, לצד בית המשפט. כפי שנראה, דרישה כזו אינה מקדמת את ההגנה על הנאשם אלא פוגעת בה, מכמה טעמים.

בטרם נציג את הטעמים נדגיש שוב את נסיבות התיק דנן - תיקון כתב התביעה לנוכח הסכמת הצדדים במסגרת הסדר טיעון. זהו המקרה שלפנינו והניתוח יתרכז בעיקר - אך לא רק - בו. מקרה זה מחדד באופן המוחשי ביותר את הקושי שבעמדות השונות שהציגו חברי, ואת הבעייתיות הטמונה בדרישה לאישור התיקון על ידי היועמ"ש. מן הראוי אפוא שהנסיבות הללו - תיקון בהסכמה - יעמדו לנגד עינינו בעת בחינת פועלו של הצורך באישור תיקון כתב האישום: א. הארכת ההליך. הדרישה לקבלת אישור של היועמ"ש לשם תיקון כתב האישום עלולה לחתור תחת האינטרס של הנאשם, בפרט במקרים כגון זה שלפנינו, שבהם התיקון נערך בהסכמה. במקרים אלה יכולה להיות לפנייה ליועמ"ש אחת משתי תוצאות. הראשונה היא אישור התיקון. במקרה כזה הצורך באישור אך יאריך את ההליכים, בניגוד לתכלית ההסדר לקצרים. נדמה כי לפחות בהקשר של הסדרי טיעון, הדרך של אישור התיקון היא הדרך שתתממש ברוב ככל המקרים. בכל מקרה, די לומר כי הפוטנציאל להסדר טיעון - גם בדרך של תיקון כתב האישום - מצוי כבר בשלב הגשת כתב האישום. נתון ידוע הוא כי תיקים רבים - אם לא מרבית התיקים - מסתיימים בהסדר טיעון. אין זה בגדר תפנית מפתיעה שקיבל ההליך או התפתחות שהיועמ"ש לא העלה על דעתו כאשר נתן את האישור המקורי. הגשת כתב האישום מלכתחילה טומנת בחובה אפוא גם את תיקון כתב האישום במסגרת הסדר טיעון. העניין אינו מצריך אפוא בחינה מחודשת. כך - לא לפי לשון החוק, תכליתו ואף מבחן הצפיות של מתן האישור. תוצאה אפשרית שנייה של הצורך באישור התיקון היא כי היא היועמ"ש לא יאשר את התיקון. כאשר עסקינן בהסדר טיעון, משמעות חוסר ההסכמה לתיקון היא הותרת כתב האישום המקורי על כנו, תוך ניהול הליך הוכחות. גם כך יתארך בוודאי ההליך. ככל שתכלית ההסדר היא קיצור ההליך במידת האפשר וקירוב ההכרעה למועד ביצוע העבירה - גם תוצאה כזו תפגע בתכלית החוק. ברם, לא ממד הזמן הוא הנקודה הבעייתית ביותר בתרחיש כזה. כוונתי להחמרה עם הנאשם, ואף החמרה עם קרבן העבירה, ובאופן בולט יותר כאשר מדובר בנפגע עבירת מין. ב. החמרה עם הנאשם. ככל שהצורך באישור היועמ"ש בתיקון כתב האישום יתבטא בהותרת כתב האישום על כנו, העונש שירחף מעל לראשו של הנאשם יהיה חמור יותר מזה שיושג לפי הסכם טיעון. ככל שיידרש אישור, התביעה תאבד חלק מגמישותה ומשיקול הדעת הרחב שלה להקל עם הנאשם, דווקא בהקשר שבו גמישות זו חשובה ביותר - כאשר הנאשם קטין. התוצאה תהיה כי מצבו של הבגיר יהיה טוב יותר ממצבו של הקטין, מפני שיהיה קל יותר להגיע איתו להסדר טיעון - באופן הפוך מהעמדה המושרשת בדין הישראלי, לפיה יש להקל עם הקטין ביחס לבגיר (ראו בש"פ 10236/16 מדינת ישראל נ' פלוני (24.01.2017)).

ג. פגיעה בקרבן העבירה. הותרת כתב האישום על כנו, ללא תיקון, טומנת בחובה גם פגיעה בקרבן העבירה. פעמים רבות הסדר הטיעון נכרת גם מתוך רצון לחסוך לקרבן העבירה את החוויה הטראומטית של עדות בבית המשפט, על המשמעויות הקשות הנלוות לכך. פגיעה זו חריפה במיוחד במקרים כמו זה המונח בפנינו - בו האישום הוא על עבירת מין שבוצעה בקטין. לנוכח הרתיעה מתיקון כתב האישום, הקורבן יאלץ להעיד בבית המשפט. מצב זה אף עומד בהתנגשות מסוימת עם מגמת החקיקה במאה הנוכחית - התחשבות רבה יותר בקרבן העבירה. לשם כך די להפנות לחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001. סעיף 5 לחוק קובע כי "בתי המשפט והרשויות, כל אחד בתחומו, ינקטו צעדים הדרושים להבטחת זכויות נפגע עבירה לפי חוק זה". סעיף 17 לחוק, שכותרתו "זכות להביע עמדה לענין הסדר טיעון או הסדר לסגירת תיק", מתייחס באופן ספציפי להסדרי טיעון ולזכותו של נפגע העבירה לקבל מידע ולהציג את עמדתו לענין הסדר הטיעון. דבר שבשגרה הוא כי התובע שוקל את עמדת נפגע העבירה, המחיר הכרוך בהעדתו וכיוצא באלה. שיקול זה מועצם כאשר מדובר בנפגע עבירת מין, ומועצם פעם נוספת כאשר הקרבן קטין. יוצא שהדרישה של קבלת אישור מהיועמ"ש לתיקון כתב האישום ולהגיע להסדר טיעון - שמכניסה שיקול "מסבך" לתמונה - עלולה דווקא לפגוע בנפגע העבירה, באופן שבו קולו לא יזכה למשקל הראוי בעת הבחירה בין הסדר טיעון לניהול הליך הוכחות.

בענין פלוני נקבע, בדעת הרוב, כי גם במקרה של הסדר טיעון יש הצדקה לדרוש את אישור היועמ"ש לתיקון כתב האישום, לנוכח הצורך להדק את מנגנוני הבקרה על הפרקליטות עת היא מנסחת הסדרי טיעון. טענה זו התבססה על הבעיה שהוצגה בבג"ץ 681/12 גרינשפן נ' היועמ"ש (19.9.2012). בהליך זה גובש הסדר טיעון מקל בין התביעה לנאשם, שאינו הולם את חומרת המעשה, ונמתחה ביקורת מצד בית משפט זה על ההסדר האמור ועל תפקיד הפרקליטות בניסוחו. עם זאת, עניין גרינשפן עסק בבעיה שונה מזו שבה אנו עוסקים כעת. שם דובר על עריכת הסדרי טיעון מקלים מדי באורח כללי, ובהעדר פיקוח מספיק על תוכן ההסדרים. יוזכר כי באותו עניין הנאשם כלל לא היה קטין, והקושי לא היה קשור למתן אישור להגשת או לתיקון כתב האישום. עניינו עוסק בשאלה שונה - הצורך באישור תיקון כתב האישום, ולא הצורך באישור הסדר הטיעון. הטענה במקרנו אינה שההסדר אינו ראוי, אלא ששינוי כתב האישום מצדיק בחינה מחדש של ההצדקה לקיום ההליך.

8. ניתן לטעון כי כל הנימוקים דלעיל נכונים בעיקר כאשר מדובר בתיקון כתב האישום במסגרת הסדר טיעון. במקרה כזה הבחירה היא בין הגעה להסדר טיעון לבין ניהול הליך מלא. ואולם, לפי הנטען, שונה המצב כאשר תיקון כתב האישום אינו נובע מהסכמת הצדדים, אלא, לדוגמא, משינוי בחומר הראיות. על פי הקו שהוצג בעניין פלוני, יתכן שבמקרה כזה הבחירה אינה בין הסדר טיעון לניהול הליך מלא, אלא בין הגשת כתב אישום מתוקן לבין הפסקת ההליך. בתשובה לכך יש לענות שתיים.

ראשית, ספק רב אם הטענה שהוצגה נכונה מבחינה עובדתית, היינו האם במקרה שבו התיקון נובע משינויים מאוחרים - להבדיל משינוי במסגרת הסדר - הבחירה היא אכן בין תיקון כתב האישום לבין הפסקת ההליך. דומה כי גם במקרים של שינויים מאוחרים הבחירה תהיה בין תיקון כתב האישום להותרת כתב האישום המקורי על כנו. נזכיר כי האופן שבו פועל מנגנון הביקורת של היועמ"ש הוא כמעין זרוע נוספת, הנפרדת מן התביעה. הרשות התובעת מנהלת את התיק, וסבורה כי יש לתקן את כתב האישום. סביר להניח כי סירוב לאשר את התיקון מטעם "הגוף המאשר" - הוא היועמ"ש - במקום שבו התביעה סבורה כי זו האפשרות הראויה, יוביל להמשך ניהול ההליך לפי כתב האישום המקורי, ולא להפסקתו כליל. נניח כי היועמ"ש לא יאשר את תיקון כתב האישום. הרי אז התובע יעדיף להשאיר את כתב האישום המקורי, ולא להפסיק את ההליך נגד מי שהוא סבור שיש להרשיעו, גם אם בעבירות קלות או ספורות יותר מאלה שמופיעות בכתב האישום המקורי. הרי מדובר באותו תובע שסבור היה מלכתחילה כי ראוי להמשיך לנהל את ההליך, תוך תיקון כתב האישום.

שנית, העמדה לפיה נדרש אישור היועמ"ש לנוכח התפתחויות במהלך ההליך אינה עולה בקנה אחד עם יתר הסדרי הדין. בפרט, עמדה כזו אינה מתיישבת עם כך שהיועמ"ש אינו צריך לאשר את המשך ההליך במצב שבו נקבע בהכרעת הדין כי הנאשם ביצע עבירות פחות חמורות מאלה שיוחסו לו, או כאשר הנאשם מזוכה ממרבית האישומים נגדו. ככלל קיימת הכרה בסמכות הרחבה של בית המשפט להרשיע או לזכות בכל עבירה שמתבססת על חומר הראיות, ובכך שהכרעה שאינה מקבלת באופן מלא את טענות התביעה אינה מקימה צורך באישור היועמ"ש לשם המשך ההליך. על כן נשאלת השאלה - מדוע דווקא במקרים בהם עוסק סעיף 14 לחוק הנוער שיקול דעתו השיפוטי של המותב היושב בדין אינו מספיק, ונדרשת הפעלה של שיקול דעת גם מצד היועמ"ש? הרי על פי הקו הדורש אישור של היועמ"ש גם במהלך ההליך, יש לאפשר ליועמ"ש להחליט כי לנוכח הזיכוי ממרבית האישומים - אין מקום להמשך ההליכים. הכוונה לשלב שלאחר הכרעת הדין, אך טרם גמר הדין, ביחס לנוער. דהיינו מה לי אם השינוי בסיכון הניצב בפני הנאשם נובע מתיקון כתב האישום או מהכרעת הדין? הסיבה לכך ששיקול הדעת של היועמ"ש אינו נדרש בהמשך ההליך היא כי הפיקוח על התביעה בלאו הכי מתבצע על ידי בית המשפט. תיקון כתב האישום דורש את אישורו בהתאם לסעיף 92 לחסד"פ, והכרעת וגזר הדין כוללים בתוכם התחשבות גם במצבו הייחודי של הנאשם. כשם שבהקשרים אלה אין הצדקה לכרסם בסמכות הרחבה של בית המשפט ולדרוש אישור נוסף - מעין "אישור-על" - מצד היועמ"ש, כך אין הצדקה לייחד בהקשר זה דווקא את תיקון כתב האישום המוגש לפי סעיף 14 לחוק הנוער. המסקנה המתבקשת מבחינת לשון החוק ותכליותיו היא כי לאחר הגשת כתב האישום, אין עוד מקום לדרוש את אישור היועמ"ש לתיקון כתב אישום לפי סעיף 14 לחוק הנוער. דרישה זו אינה משתמעת מלשון החוק וחותרת במידה רבה תחת תכליותיו.

9. עיינתי בחוות דעתו של חברי, המשנה לנשיאה (בדימ') ג'ובראן. עולה כי עמדתו בתיק זה חושפת שתי הבחנות הראויות להתייחסות לשם הבהרת המחלוקת בינינו.

ההבחנה הראשונה היא בין סעיף 14 לחוק הנוער לסעיף 354 לחוק העונשין. לפי הבחנה זו, רק ביחס לסעיף הראשון עשוי להידרש אישור חוזר בעת תיקון כתב האישום, מה שאין כן ביחס לסעיף השני. שתי הסתייגויות לי מעמדה זו: הראשונה, הבחנה כזו אינה מעוגנת בלשון החוק. בשני הסעיפים נכתב, כמעט באותה הלשון, כי "לא יוגש כתב אישום אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה" (סעיף 354 לחוק העונשין) או כי "אין להעמיד אדם לדין... אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה" (סעיף 14 לחוק הנוער). מה הבסיס אפוא לטעון כי בסעיף אחד יש צורך באישור חוזר בעת תיקון כתב האישום אך לא בסעיף השני?

ההסתייגות השנייה עניינה זכויות הנאשם. אכן, בסעיף 14 לחוק הנוער ההתייחסות היא לקטין, וקיימים שיקולים להגנה היתרה עליו. ברם, סעיף 354 עוסק בסוגיה של התיישנות והגשת כתב אישום אחרי שנים רבות - מצב שמקשה על הגנת הנאשם והחשש לפגיעה בזכותו להתגונן. זהו המצב ביחס לאיסוף מסמכים, ואף ביחס ליכולת לזכור עובדות שעשויות להיות רלוונטיות להגנת הנאשם. לא בכדי דברי ההסבר לשני הסעיפים מדגישים כי הגשת כתב האישום מותנית באישור היועץ המשפטי לממשלה. לנכח האינטרס הציבורי הפוחת עם חלוף הזמן מחד גיסא, ולנכח הפגיעה האפשרית בנאשם ובהגנתו מאידך גיסא. דרישת האישור מלמדת על הזהירות הנדרשת בעת ניהול ההליך. וישאל השואל, אם יש צורך באישור חוזר במקרה אחד, מדוע אין צורך באישור חוזר גם במקרה השני? מדוע יש לבחור באחד מהם? מכאן מסקנתי כי אין צורך באישור חוזר לפי סעיף 354 לחוק העונשין, כמו גם לפי סעיף 14 לחוק הנוער. כמובן, פרטי התכליות בשני המקרים אינם זהים. בכל אחד מהם נדרש אישור לשם הגשת כתב האישום מסיבות אחרות. אך העיקר הוא שאישור כזה נדרש בשני המקרים. בשני המקרים גם יכול תיקון כתב האישום לשנות את פני העבירה שבה מואשם הנאשם, באופן שהיה מוביל לאיזון שונה בעת בחינת השאלה האם להגיש כתב אישום. אם למרות זאת קיימת הסכמה בין חברי כי אין לדרוש אישור חוזר במקרה של סעיף 354 לחוק העונשין, זו צריכה להיות העמדה, לדידי, גם ביחס לסעיף 14 לחוק הנוער.

ויעיד על מורכבות העניין המקרה דנן. אחד מהאישומים המיוחסים לנאשם נסוב סביב מעשים שביצע בהיותו כבן שבע עשרה שנים. האישומים האחרים בוצעו כשהיה הנאשם בגיר בן שמונה עשרה או תשע עשרה. היום הוא כבן ארבעים ושלוש. נדמה כי מבין שתי הוראות הדין הדורשות את אישור היועץ המשפטי לשם הגשת כתב אישום, ההגנה שלה זקוק יותר הנאשם היא לנכח הזמן הרב שחלף מאז ביצוע המעשים - התקופה המיוחדת של התיישנות, בהיות הנאשם בגיר. דהיינו, מכוח סעיף 354 לחוק העונשין, ולא דווקא מכוח סעיף 14 לחוק הנוער.

10. ההבחנה השנייה היא בין תיקון כתב האישום לפני תחילת המשפט (דהיינו שלב ההקראה - סעיף 143 לחסד"פ) לבין תיקון כתב האישום לאחר תחילת המשפט. אף כאן לא מצאתי בסיס להבחנה זו בלשון החוק. לאמור, נדרש אישור טרם הגשת כתב האישום, אך לא נדרש אישור נוסף לאחר מכן. יצירת "תקופת ביניים", גם אם קצרה היא, אינה מוצאת את ביטוייה בחוק. אשר לתכלית החוק, נכון להתייחס לשני מצבים של תיקון כתב האישום בטרם תחילת המשפט. הראשון - תיקון כתב האישום בהסכמה, לרבות הסדר טיעון. השני - שינוי כתב האישום לפני תחילת המשפט כתוצאה מבדיקה נוספת של החומר. ושוב - הגענו לאותה הדילמה. אם מדובר בתיקונים כגון הוספת עד או עובדות שאינן משליכות על חומרת כתב האישום, לא נראה שהדבר אמור ממילא להשפיע. לכן דרישת האישור אך תאריך את ההליך. אם התיקון מחמיר עם הנאשם, סביר להניח שגם שיקול זה לא יוביל לכל שינוי, ואך יאריך את ההליך. אם השינוי מקל עם הנאשם, ניתן אמנם לטעון כי התיקון לא יאושר, אך תוצאה כזו יכולה להוביל להותרת כתב האישום החומר יותר על כנו, בניגוד לאינטרס של הנאשם עצמו ואולי אף בניגוד לאינטרס של קרבן העבירה. לכך יש להוסיף, כפי שהוזכר לעיל, כי קיימת בקרה מצד רשויות התביעה השונות, וחזקה עליהן כי העניינים יישקלו כראוי. אף אין מניעה כי הסנגור יפנה לפרקליטות. אך החוק אינו מוסיף ממד נוסף של אישור מנדטורי.
- אף אומר כי מבחינת הנסיון השיפוטי - תיקון כתב אישום דווקא בחלון שבין הגשת כתב האישום להקראתו בגלל בדיקה נוספת אינו חזון נפרץ. ואל תשיבני עם נסיבות עניין פלוני. ראשית מפני ש-Hard cases make bad law. שנית, היבט מעשי. אם מדובר על תיקון כתב אישום במסגרת הסכם טיעון, משמעות הדבר היא כי שני הצדדים חפצים בתוצאה. אם נאסור עליהם לממש את הסדר הטיעון ללא אישור - יוכל הסנגור להתנות את הסדר הטיעון בכך שתהיה הקראה. זוהי פעולה קצרה ופשוטה מאוד. ודאי כך המצב בהשוואה להארכת המשפט לנוכח פנייה אל היועמ"ש לשם אישור הגשת כתב האישום המתוקן, על אי-הוודאות שמכניס עניין זה להסכם.
11. סוף דבר, ראינו כי קיימות גישות רבות ביחס לפרשנותו של סעיף 14 לחוק הנוער. שופט שופט ועמדתו. ניתן להתרשם מן המגוון הרחב של הדעות ביחס לשאלה היסודית בדבר הצורך באישור היועמ"ש לתיקון כתב אישום. מגוון זה יקשה להשיב על שאלות כגון: מהו אותו תיקון שיצריך אישור חוזר מצד היועמ"ש? האם שינוי סעיף העבירה בכתב אישום מעבירת אונס לבעילה אסורה בהסכמה, לדוגמא, מהווה תיקון מהותי? ומה בדבר תיקון סכום כסף שנשדד? ואף בענייננו - האם מחיקת המילה "רב" מתיאור עבירות המין של המערער מהווה תיקון מהותי? ספק אם ניתן להתוות תשובה בהירה לשאלות אלה אם תאומץ הפרשנות לפיה תיקון "מהותי" מחייב את קבלת אישור היועמ"ש. מעבר לקושי המעשי שבדבר, הגיוון הרחב ועצם המחלוקות שנוצרו לאחרונה בין שופטי בית משפט זה, כפי שתואר לעיל, מעידים על כך שהחלוקות שהוצעו בתוך הסעיף - כגון בין "טכני", "מהותי" או "מינורי" - עניינן עיצוב מדיניות רצויה ולא ניתוח של הדין. להבחנות אלה אין, לדעתי, אחיזה בסעיף 14 לחוק הנוער. כמובן, ניתן אף ניתן שתהא מחלוקת פרשנית בין השופטים. אך זאת כאשר כל שופט מנתח, בין היתר, את לשון הסעיף. במקרנו הדבר לא נעשה, ולא בכדי. אין קושי לשוני שיכול לבסס את העמדות השונות של חברי, מפני שהניתוח אינו לשוני. נותר עניין שבהשקפה של חברי, בדבר המדיניות הרצויה בכגון דא.

12. לסיכום, הייתי מציע לפסוק כי אישור היועמ"ש נדרש לפי סעיף 14 לחוק הנוער רק בעת הגשת כתב האישום. לאחר שלב זה, אין כל מקום לקבל אישור היועמ"ש לתיקונים שנערכים לכתב האישום. כך לפי לשון החוק, תכליתו, האינטרס של הנאשם - שהיה קטין בעת ביצוע העבירה, והאינטרס של נפגע העבירה. יש להבחין בין תפקידו של היועמ"ש ותפקידו של בית המשפט. גם הפרקטיקה הנוהגת במשך כארבעים וחמש שנים מחזקת את המסקנה אליה הגעתי. יוזכר כי דרישה לאישור מטעם היועמ"ש היא עניין בעל פן פורמלי. מצופה כי בכגון דא המחוקק יאמר את דברו במפורש, וכאן אף אין דיבור שאינו ישיר. ואחרון - השיקול של הריאליה של המשפט. הנסיון מלמד כי הנושא של אישור היועמ"ש לפי סעיף 14 לחוק הנוער בכל התיקים בארץ מרוכז באמצעות פרקליטות המדינה, כך שקבלת האישור אורכת זמן, ולעיתים זמן רב. נראה כי השלכה מעשית ומיידית של הדרישה לאישור חוזר מטעם היועמ"ש היא סרבול והארכת ההליכים שלא לצורך ושלא לטובת הקטין. האירוניה היא כי דווקא בתיקים שבהם הנאשם ביצע את העבירה בעודו קטין ממד הזמן שונה, וחשוב כי העניין יסתיים בהקדם, ככל שניתן. אשר לתוצאה האופרטיבית של פסק הדין, אני מסכים, כאמור, עם חברי, השופט שהם, כי דין הערעור להידחות על שני חלקיו.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה (בדימ') ס' ג'ובראן:

1. אני מסכים לתוצאה שאליה הגיע חברי השופט א' שהם לפיה יש לדחות את הערעור על שני חלקיו, ולעיקרי נימוקיו. ואולם דעתי שונה לעניין הצורך באישור היועץ המשפטי לממשלה לתיקון של כתב אישום שהוגש בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער), כפי שיבואר להלן.
 2. תחילה, אעיר שאינני סבור כי עניין לנו באותה שאלה פרשנית הן במקרה של תיקון כתב אישום לפי סעיף 14 לחוק הנוער (להלן: הסוג הראשון) והן במקרה של תיקון כתב אישום לפי סעיף 354(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן בהתאמה: חוק העונשין; הסוג השני). עיקרם של דברים הוא שלדידי ישנו שוני מהותי בין סוגי התיקונים משום שהתכליות והטעמים לאישור היועץ המשפטי לממשלה מלכתחילה הם שונים בין שני הסעיפים (והשוו: פסקה 1 לחוות דעתו של חברי השופט נ' הנדל). ואפרט.
- לעניין הסוג הראשון, כפי שניתן להיווכח מדברי ההסבר לתיקון הרלוונטי האחרון (מס' 14) של חוק הנוער, תכלית תיקון החוק הייתה כדלקמן:

"לפתור בעיות מעשיות שהתעוררו בהפעלתו של החוק במהלך השנים מאז חקיקתו, וחלקם מבטא תפיסה חדשה, ברוח האמנה הבין-לאומית בדבר זכויות הילד (להלן - האמנה בדבר זכויות הילד) ובהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. תפיסה זו מבקשת להגן על זכויותיו של קטין כחשוד וכנאשם בביצוע עבירות, תוך התחשבות בכשריו המתפתחים, ובעקרון-העל של טובת הקטין, כמו גם בשאיפה, העומדת בבסיסו של החוק להחזיר נער עבריין למוטב באמצעות דרכי הטיפול והענישה המפורטות בו" (דברי ההסבר להצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 14), התשס"ו-2006, ה"ח הממשלה 468, 468).

וקונקרטי, ביחס לתיקונו של סעיף 14 לחוק הנוער, צוין כי מטרת הסעיף היא "להבטיח כי יישקלו שיקולים מתאימים נגד אדם בשל עבירה שביצע בהיותו קטין" (שם, עמ' 485; וראו גם דברי ההסבר להצעת החוק המקורית, המסבירים כי סולם שנות ההתיישנות "אינו הולם מצבו של קטין, שכל משפט פלילי נגדו עשוי לאבד את ערכו אם אינו מתקיים סמוך ככל האפשר למועד ביצוע העבירה. לכן מוצע, שקטין לא יועמד לדין לאחר שעברה שנה מיום ביצוע העבירה אלא במקרים מיוחדים שעליהם באה הסכמתו של היועץ המשפטי לממשלה" (דברי הסבר להצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשכ"ט-1969, ה"ח הממשלה 161, 165)). כלומר, סעיף זה נועד כדי לאפשר בחינה מהותית של שיקולי העמדה לדין בהינתן היות החשוד קטין - תוך מתן דגש לשיקולי שיקום.

לעומת זאת, בדברי ההסבר להתניית אישורו של היועץ המשפטי לממשלה בנוגע לסוג השני - אשר כזכור נועד להתמודד עם מקרים שבהם נפגע העבירה היה קטין והיה מסוגל לחשוף את עצם הפגיעה בו רק לאחר יותר מעשור - צוין כך:

"בשל חשש כי יתעוררו בעיות הנוגעות לשאלות ראייתיות ולמידת הענין הציבורי שבהגשת כתב אישום אחרי תקופה כה ארוכה, מוצע כי הגשת כתב אישום בשנים שמעבר לתקופת ההתיישנות הקבועה כיום (10 שנים), תחייב אישור היועץ המשפטי לממשלה" (דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 47), התשנ"ו-1996, ה"ח 238, 238; ההדגשות הוספו - ס.ג.).

וכך גם בתיקונו הרלוונטי האחרון של סעיף 354 לחוק העונשין משנת 2004, הושם הדגש על השיקולים הראייתיים: "ניהול המשפט לאחר שחלפו שנים רבות מיום ביצוע העבירה אינו קל, ויש בו, בין השאר, הכבדה על הנאשם בניהול הגנתו ובאיסוף ראיותיו; לכן מוצע לקבוע כי כתב אישום אשר מוגש לאחר שחלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה טעון אישור היועץ המשפטי לממשלה" (דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 84), התשס"ה-2004, ה"ח הכנסת 38, 40; ההדגשות הוספו - ס.ג.).

ניתן להיווכח, אפוא, כי מדברי ההסבר לתיקוני הסעיפים שבמחלוקת בענייננו עולה כי הסעיפים אכן נועדו לשרת תכליות וטעמים שונים - בעוד האחד שם דגש מהותי אם יש מקום להעמיד לדין אדם בשל היותו קטין והמורכבויות הנוגעות לכך; השני שם, ככלל, דגש ראייתי אם יש מקום לנהל את המשפט לאחר חלוף הזמן בראי הראיות ויכולת הנאשם להתגונן כראוי. כך גם, האחד עניינו אישור היועץ המשפטי לממשלה בשל היות החשוד קטין בעת ביצוע המעשים; בעוד השני עניינו באישור היועץ המשפטי לממשלה בשל היות הנפגע קטין בעת ביצוע המעשים. ברי כי מערך השיקולים הנשקל בעת אישור כתב אישום מהסוג הראשון - ובגדרו ההשלכות על הקטין - שונה מזה של הסוג השני. על כן, אינני מוצא בהכרח מקום לגזירה שווה בין שני סוגי האישורים - ובהתאם בין שני סוגי התיקונים. הוזה אומר, על אף שבאותן נסיבות של ע"פ 5808/14 פלוני נ' מדינת ישראל (7.10.2015) נפסק כי אין צורך בקבלת אישור היועץ המשפטי לתיקון כתב אישום שהוגש לפי סעיף 354(א) לחוק העונשין ("הסוג השני"), אין משמעות הדבר כי גם בתיקון כתב אישום שהוגש לפי סעיף 14 לחוק הנוער ("הסוג הראשון") אין צורך בקבלת אישור היועץ המשפטי לממשלה, או כי יש בכך כדי לייתר את הלכת פלוני (שתאזכר להלן). מהו הדין, אם כן, לענין הצורך באישור היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב אישום שהוגש בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק הנוער? לשאלה זו אדרש כעת.

3. נקודת המוצא לדיון היא ההלכה שנתקבלה ברוב דעות בע"פ 7211/13 פלוני נ' מדינת ישראל (13.12.2015) (להלן: הלכת פלוני). הלכת פלוני אימצה גישה מרחיבה לסוגיה שלפנינו, ולפיה כל תיקון שאינו תיקון טכני של כתב אישום שהוגש בהתאם לסעיף 14 לחוק הנוער טעון אישורו של היועץ המשפטי לממשלה (או מואצל סמכותו) (להלן ביחד: היועץ המשפטי לממשלה). באותו מקרה, בוצעו שלושה תיקונים לכתב האישום אשר הוגש כדין לפי סעיף 14 לחוק הנוער. שני התיקונים הראשונים בוצעו לפני תחילתו של המשפט - האחד, קודם להקראת כתב האישום, והשני, במעמד הקראת כתב האישום ולפני תשובת הנאשם לכתב האישום - בעוד התיקון השלישי בוצע לאחר שהחל המשפט אך טרם שנשמעו הראיות. דעת הרוב מצאה, כאמור, כי נדרש אישור היועץ המשפטי לממשלה גם לתיקונים של כתב האישום, ואולם יישום דוקטרינת הבטלות היחסית אפשר את הכשרת התיקונים ומשום כך הרשעת המערער [בנוגע לאישומים שהופיעו בכתב האישום] נותרה על כנה.

4. במחלוקת בהלכת פלוני שבין השופט ח' מלצר (אשר קבע את ההלכה כמתואר לעיל) לבין השופט נ' סולברג (אשר הציע כי רק תיקונים "מהותיים" יועברו לאישורו של היועץ המשפטי לממשלה, וראו פסקה 4 לפסק דינו שם - הצעה שהתקבלה בענייננו על ידי חברי השופט א' שהם), צירפתי את דעתי לזו של השופט ח' מלצר. זאת, משום שהתקשיתי להלום כי במקרים הרגישים של העמדה לדין של קטין למעלה משנה מיום ביצוע העבירה, לא תהיה ביקורת על ההחלטה בשלב שעובר לתחילת המשפט (וראו פסקה 4 לפסק דיני שם). כפי שצינתי שם, "לפי סעיף 91 לחוק סדר הדין הפלילי [...] תובע רשאי, בכל עת עד לתחילת המשפט, לתקן כתב אישום, להוסיף עליו ולגרוע ממנו, במסירת הודעה לבית המשפט המפרטת את השינוי. תפקידו של בית המשפט, לעומת זאת, מתמצה בהמצאת העתק מההודעה לנאשם, והוא אינו מעביר את שיקול דעתה של התביעה תחת שבט ביקורתו" (שם). סברתי אז ועודני סבור, כי מנגנון אישור של היועץ המשפטי לממשלה (או מואצל סמכותו, וראו פסקה 5 לפסק דיני שם) לתיקון כתב אישום שהוגש לפי סעיף 14 לחוק הנוער, יש בו כדי להלום את תכלית החוק ו"כדי להבטיח שכל השיקולים הרלבנטיים הדרושים יישקלו בזירות הראויה ושהצדק לא ייפול בין הכיסאות" (שם, פסקה 6 לפסק דיני).

5. לצד זאת, לאחר שעיינתי בחוות דעתו של חברי השופט נ' הנדל, מצאתי לנכון להבהיר ולסייג את עמדותי. בחוות דעתו, חברי השופט נ' הנדל עומד על ההבחנה שבין שלביו השונים של ההליך הפלילי - עד לתחילת המשפט ולאחר תחילת המשפט (סעיפים 91 ו-92 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 בהתאמה (להלן: חוק סדר הדין הפלילי)) - ובין התפקידים של הגורמים המעורבים בו, ומגיע לכלל מסקנה שלפיה בשני שלבי ההליך לא נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב האישום (וראו פסקות 3-4 לחוות דעתו). כפי שיפורט להלן, בעוד אינני מסכים עם חברי כי לא נדרש אישורו של היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב אישום לפני תחילת המשפט, תמים דעים אני עם חברי כי לאחר תחילתו של המשפט מאוין הצורך באישורו של היועץ המשפטי לממשלה.

6. כאמור לעיל, טעם מרכזי בעיני לצורך באישור היועץ המשפטי לממשלה לתיקון כתב אישום הוא החשש שלא יתקיים מנגנון ביקורת אשר יפקח על התיקונים ויודא כי כל השיקולים הרלוונטיים נשקלו בזירות הראויה. בהלכת פלוני, כיוון שהתיקונים לכתב האישום בוצעו כאמור בשלב מוקדם של משפטו של הנאשם - כזכור, שניים מהתיקונים בוצעו לפני שהתחיל המשפט, ואחד לפני שנשמעו הראיות - לא ניתנה די הדעת על חשיבות ההבחנה שבין שלבי המשפט לעניין אישורו של היועץ המשפטי לממשלה את התיקונים לכתב האישום. ואולם במקרה שלפנינו תיקונו של כתב האישום בוצע לאחר תחילת המשפט ואף לאחר שהחלה שמיעת הראיות (וראו פרוטוקול הדיון בבית המשפט המחוזי מיום 1.6.2015, וכן פרוטוקול הדיון בבית המשפט המחוזי מיום 16.11.2015 עד לעמ' 23 ש' 7). משום כך, עניין לנו בשלב דינוי שונה מאשר בהלכת פלוני, אשר מחייב הידרשות ביתר שאת להבחנה בין שלבי המשפט שעליה עמד חברי השופט נ' הנדל.

כפי שמציין חברי, לאחר תחילת המשפט, לבית המשפט יש תפקיד אפקטיבי יותר והוא זה שמשמש כמנגנון ביקורת המפקח על תיקון כתב האישום (וראו פסקה 4 לחוות דעתו של חברי השופט נ' הנדל). אודה ולא אכחד, כי ישנן הבחנות רלוונטיות וחשובות בין תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה בהליך הפלילי ומערך השיקולים שאותו שוקל בהעמדה לדיון לבין תפקידו של בית המשפט ומערך שיקוליו - אשר לעיתים שונה מזה של היועץ המשפטי לממשלה. ואולם, אינני סבור כי די בהבחנות אלו כדי להקים דרישה לאישורו המחודש של היועץ המשפטי לתיקון כתב האישום. ראשית ועיקר, משום שהנחת היסוד היא שבית המשפט הוא, ככלל, הגורם האמון על שקילת השיקולים הרלוונטיים למשפט לאחר תחילתו (וראו בהרחבה פסקה 6 לחוות דעתו של חברי השופט נ' הנדל). שנית, משום שהחשש שעליו עמדתי לעיל כי לא יתקיים מנגנון ביקורת על תיקון כתב האישום, הופג במידה רבה שעה שקיימת אפשרות פיקוח של בית המשפט על התיקון בשלב שלאחר תחילת המשפט - וראו סעיף 92 לחוק סדר הדין הפלילי המקנה לבית המשפט את סמכות תיקון כתב האישום לאחר תחילת המשפט - כך שנמוג הטעם לדרישת אישורו המחודש של היועץ המשפטי לממשלה. ושלישית, משום שפיקוחו של בית המשפט על תיקון כתב האישום משרת באופן מיטבי את תכליתו של סעיף 14 לחוק הנוער לסיום מהיר של ההליך (ראו פסקות 56-57 לפסק דינו של השופט ח' מלצר בהלכת פלוני). למותר לציין בשולי הדברים, כי על סמכות זו של בית המשפט (וכמובן גם של היועץ המשפטי לממשלה לפני תחילת המשפט), ככל סמכות שבדין, להיות ממומשת תוך הפעלת שיקול דעת - בשים לב לטובת הקטין ולאפשרות שיקומו.

7. לסיכום, עמדתי היא כי תיקון כתב אישום שהוגש לפי סעיף 14 לחוק הנוער טעון אישור היועץ המשפטי לממשלה - וזאת עד לתחילת המשפט. לאחר תחילת המשפט - אין עוד צורך באישור היועץ המשפטי לממשלה את תיקונו כתב האישום, בהינתן מנגנון הביקורת של בית המשפט בשלב זה.

8. ומן הכלל אל הפרט, דעתי היא כי תיקון כתב האישום בענייננו לא היה טעון אישורו של היועץ המשפטי לממשלה, ועל כן גם לשיטתי אין להורות על בטלותו של כתב האישום המתוקן (פרט לביטול עבירות האיומים, כאמור בחוות דעתו של חברי השופט א' שהם).

9. סוף דבר: בכפוף לאמור לעיל, אני מצטרף לתוצאה שאליה הגיע חברי השופט א' שהם.
המשנה לנשיאה (בדימ')

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שהם.
המערער יתייצב לריצוי עונשו ביום 26.11.2017 עד השעה 10:00, בימ"ר הדריים, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון ועותק מפסק דין זה. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: *****-אן *****.

ניתן היום, ה' בחשוון התשע"ח (25.10.2017).